

uitgave van het Bistdom Haarlem-Amsterdam

SEPTEMBER
2023

5

SAMENKERK

6

125 jaar wijding
kathedraal

40

Lezersreis
SamenKerk naar
Noodhelpers

Wereld
jongeren
dagen

uitgave van het bisdom Haarlem-Amsterdam

SEPTEMBER
2023
5

SAMENKERK

Mee met de
lezersreis
naar de Veertien
Noodhelpers?
Zie pagina 40

Foto omslag: WJD'23 ©Ramon Mangold

Foto pag. 20-21: beeld van H. Bavo
in de kathedraal van Albert Termote (1958).
Foto: Angeliqve Broerse-van Hal.

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom
Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar.
Nummer 5 – jaargang 48
De volgende uitgave verschijnt op 2 november 2023.

Redactie

Eric van Teijlingen (hoofd- en eindredactie), Carolien
Hoogenboom, Petra Vermeer (redactiesecretariaat).

Medewerkers

Mariska Adrichem, Ada Bakker, Michel Bakker,
Jasperine Brussee-van der Plas, Anneke Donkers,
Leo Fijen, Ingrid Henkemans, Corine van der Loos,
Marcel Poorthuis, Vera Schneijderberg.

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 39,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 49,- per jaar

Advertenties

Redactie *SamenKerk*
Petra Vermeer (redactiesecretariaat)
023-5112600
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Grafisch ontwerp

Impulsar strategy & design • www.impulsar.nl

Technische realisatie

Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder
toestemming worden overgenomen.
Van sommige teksten en illustraties
is de herkomst niet te achterhalen;
verantwoordelijken kunnen reageren
via het redactieadres.

Veertien Noodhelpers 28

De laatste vier van de veertien
Noodhelpers stellen zich graag
aan u voor. Wilt u ze ontmoeten?
Ga mee op met onze lezersreis.
Er zijn nog enkele plekken vrij.

125 jaar geleden werd
de Nieuwe Bavo kathedraal in Haarlem gewijd.
Dit vieren we met het
hele bisdom.

125 Jaar Heilige- Bavokathedraal

6

SamenKerk
verschijnt zes keer per
jaar. Wilt u *SamenKerk*
niet missen? Of ontvangt u
SamenKerk liever thuis? Neem
een abonnement! U ontvangt
ons magazine voordat ze in de
parochies verkrijgbaar is.
Info: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Wereld
jongerendagen
2023

10

Zo'n 100 'Haarlem-Amsterdammers' tussen 1,5 miljoen jongeren die met de paus hun geloof en het leven vierden.

Uit de kunst:
de kathedrale
basiliek

34

Seizoen van
de Schepping

26

Op 30 september kunt u het allemaal zelf zien. Daarom nu alvast een voorproefje.

Jong of oud: samen kerk

“De Kerk is jong”, hoorde ik paus Benedictus XVI zeggen bij de Wereldjongerendagen van 2011 in Madrid. Ik moest er aan denken bij de prachtige televisiebeelden uit Lissabon van de WJD'23, het grootste jongerenevenement ter wereld. Maar ook de foto's die van de Nederlandse jongeren zijn gemaakt, laten zien dat de Kerk in ons land jong is.

Onze kathedraal in Haarlem is in dat verband dan oud, 125 jaar geleden was haar kerkwijding. Dat is in de kerkgeschiedenis toch vrij recent. Eind september, begin oktober gaan we dat vieren. We hopen als *SamenKerk* dat we op een feestelijke bisdomdag op 30 september samen Kerk kunnen vieren, want alle parochies, parochianen en pastores zijn genodigd.

Jong of oud, het maakt eigenlijk niet uit.
Als we maar samen zijn. Dan zijn we écht Kerk!

Veel leesplezier met *SamenKerk*!

Eric van Teijlingen
hoofdredacteur

En verder

- 4 Wat ik u zeggen wil
- 16 Woorden van paus Franciscus bedoeld voor iedereen
- 18 Column Leo Fijen
- 20 Inspiratie
- 23 Column Marcel Poorthuis
- 24 Kort nieuws
- 30 Geboekt
- 32 Achter de schermen bij het Bisdom Maand Journaal
- 36 Film en TV
- 37 Puzzel
- 38 Personalia
- 39 Agenda

In Gods naam samenkomen

“Waar er twee of drie in mijn naam bijeen gekomen zijn, daar ben Ik in hun midden” (Mt. 18,20). Dat Bijbelwoord is velen van ons wel bekend. Het geeft aan hoe belangrijk het is om samen te komen. Dat is goed voor onze ziel. De plaats en de omstandigheden spelen daarbij ook een rol. Wanneer ervaren we iets als een plek waar de Heer in ons midden is?

T

wee of drie?

Soms gaat het om iets meer dan twee of drie. Deze zomer hebben ruim 1,5 miljoen jongeren Gods aanwezigheid ervaren tijdens de Wereldjongerendagen (WJD). Niet alleen tijdens de massale WJD

zelf, maar ook op reis ernaar toe. In de gesprekken met de jongeren tijdens de pelgrimage van ons bisdom mocht ik mee krijgen dat God met hen bezig was: de contacten met elkaar, de vieringen, de mooie ervaringen droegen daaraan bij.

Die ervaringen zijn persoonlijk en voor iedereen weer verschillend. Voor de één was het de nachtelijke aanbidding in de Sacré Coeur in Parijs die Gods aanwezigheid duidelijk liet ervaren, voor een ander was dat het lopen van een stukje van de Camino of de catechese over de theologie van het lichaam, de lichtprocessie in Fatima of het bezoek aan Lourdes, om maar iets te noemen.

Geleidelijk werd alles steeds groter: na de reis met de eigen groep, zagen we de andere Nederlanders bij

de zogeheten 'Rise up'-ochtenden in Lissabon, bij de openingsviering waren er al vele honderdduizenden en 1,5 miljoen jongeren waren bij de wake en de afsluitende heilige Mis met de paus.

Je moet erdoor heen

Dit alles bracht wel wat offers met zich mee: soms was het erg warm of moest je lang wachten en niet iedere slaaplocatie was even prettig. Ook dat hoort erbij. Zo is de WJD. En trouwens, we moeten een beetje uit onze comfortzone worden gehaald om Gods aanwezigheid te kunnen ervaren. Zelfs Jezus moest door een woestijn voor Hij zijn openbare leven kon beginnen. Met de apostelen ging het niet veel anders. Zij zagen niet alleen wonderen, maar hebben ook de storm op het meer,

Foto: Ramon Mangold

'Share the joy', deel de vreugde, een uitnodiging om het evangelie door te geven

de doodsangst van Jezus in de Hof van Olijven en zijn lijdensweg mee-beleefd. En ook hun eigen missie-tochten waren nooit zonder gevaar, maar de Heer had hen gesterkt met zijn aanwezigheid en de leerlingen bleven trouw bij elkaar komen, "één van hart en één van ziel" (Hand. 4,32).

Doe een volgende stap

Iedere jongere neemt dus een eigen, persoonlijke ervaring mee uit de WJD. Dat is op zich al iets kostbaars en moois en hopelijk zal die ervaring hen blijven begeleiden. Tegelijk is het voor hen belangrijk om het niet te laten bij één evenement, maar een volgende stap te zetten.

Daarvoor is niet alleen de reünie van de WJD-reis bedoeld, maar ook een aanbod vanuit het jongerenpastoraat van ons bisdom, waaronder enkele korte pelgrimsreizen mét missionaire vorming. Want dat was het thema van onze pelgrimsreis: 'Share the joy', deel de vreugde, een uitnodiging om het evangelie door te geven.

Een kerk waar we samenkomen

Een andere belangrijke plaats om samen te komen is de kathedraal. De Sint-Bavokathedraal in Haarlem is de bisschopskerk, teken van onze verbondenheid met elkaar en met de bisschop binnen de kerkgemeenschap van ons bisdom. We komen er samen voor de Christmamis, de priester- of diakenwijdingen, voor een mooie Mis met de koorschool en andere gebeurtenissen. Voor de priesters, diakens en catechisten is het bovendien een bijzondere plek omdat zij daar hun wijding of zending ontvingen. Dagelijks zijn honderden mensen verbonden met de kathedraal via Kathedraal TV. Ook in die kerk zijn we vaak met meer dan twee of drie samen. Tegelijk hebben velen hun eigen, persoonlijke herinneringen en ervaringen die met deze plaats

verbonden zijn. Zo moet ik denken aan mijn eigen aantreden als bisschop, ruim drie jaar geleden, midden in coronatijd, met dertig mensen in die grote kerk.

Verschillende stijlen

Dit jaar is het 125 jaar geleden dat de kathedraal werd gewijd (geconsacreerd). De kathedrale basiliek van Sint Bavo kent vele verschillende stijlen, toch ervaart iedereen die het majestueuze gebouw betreedt, een opvallende eenheid en harmonie. Het verschil van stijlen van Neogotiek tot Nieuwe Zakelijkheid, van Jugendstil tot Amsterdamse school, van Art Deco tot de toepassing van Arabiserende vormen, is groot en het samenkomen van al die verschillende stijlen maakt de kathedraal tot een uniek gebouw.

Eenheid in verscheidenheid

Ik vind dat een prachtig beeld voor de Kerk: iedere gelovige heeft zijn eigen ervaring, een eigen charisma en een eigen bijdrage. Hoe en waar heb je Gods aanwezigheid ervaren? Dat kleurt onze spiritualiteit én onze inzet in het dagelijks leven. Het mooie is dat die verscheidenheid de eenheid niet schaadt, maar die juist verrijkt en dat die ons geloof persoonlijk maakt. De vele stijlen van de kathedraal zijn een beeld van de gemeenschap van de Kerk, die uit mensen bestaat die allen hun eigen band hebben met God en het geloofsgeheim.

Symboliek

Heel de kathedraal zit vol symboliek. Bij gelegenheid van dit 125-jarig jubileum zal daar een boek over verschijnen (zie pag. 9 - red.). Elk onderdeel van dit kerkgebouw drukt een aspect uit van hetzelfde katholieke geloof. Door de hele kerk vinden we gele tegels met rozen als teken dat de Heilige Geest op alle gelovigen is neergedaald. Met onze eigen gaven zijn we allen dragers van die Geest.

Draag je steentje bij!

Ik vind dat onze kathedraal daarom een mooi beeld geeft van de rijkdom van het samen kerk-zijn! En tegelijk is dit fraaie gebouw een uitnodiging aan ons allemaal om ons steentje bij te dragen vanuit de rijkdom en veelkleurigheid van de gaven van de heilige Geest. Dat is een mooi beeld van de Kerk die wijzelf zijn: Laten we er bij alle verscheidenheid samen een mooi geheel van maken! ■

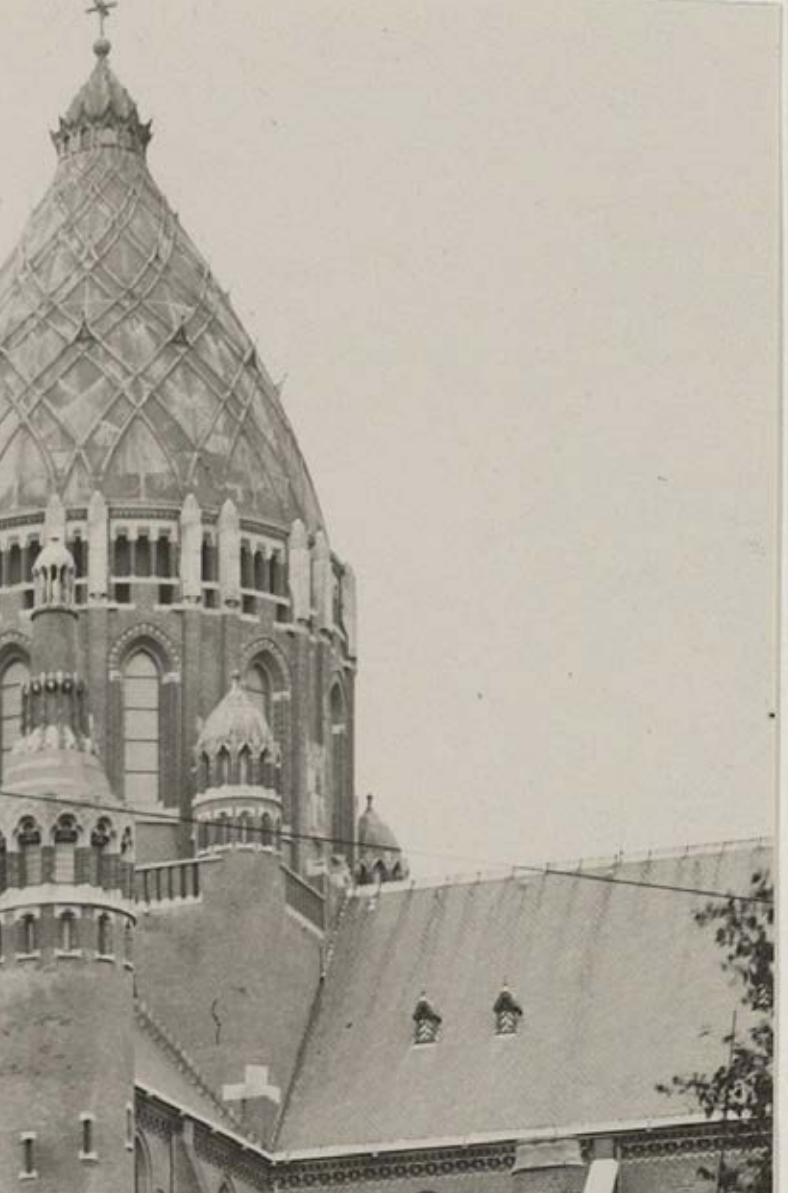
Bisschop Johannes Hendriks

Kijk op kathedraal-TV naar een gesproken versie van deze 'Wat ik u zeggen wil'.

125 jaar Sint-Bavokathedraal

Feest voor het hele bisdom

Ieder bisdom heeft een kathedraal, de kerk van de bisschop. Zo ook het bisdom Haarlem-Amsterdam: de kathedrale basiliek van Sint Bavo aan de Leidsevaart in Haarlem. Dit jaar is het 125 jaar geleden dat de toenmalige bisschop dit kerkgebouw consacreeerde voor gebruik als kerk. Dat was op 2 mei 1898. Dat vieren we met het hele bisdom in het weekend van 30 september en 1 oktober tijdens het Bavofeest, het patroonsfeest van de kathedraal en de stad Haarlem. Hoe kwam de bouw van de basiliek – ook wel de Nieuwe Bavo genoemd, of KoepelKathedraal – tot stand? *SamenKerk* neemt u mee de geschiedenis in.

H

et bisdom Haarlem werd in 1559 op last van Philips II, Spaans koning en landsheer van de Nederlanden, opgericht door paus Paulus IV met de bul *Super Universas*. Het bisdom besloeg het graafschap Holland

(ongeveer de huidige provincies Noord-, Zuid-Holland en Zeeland). Tijdens de Reformatie kwam de stad Haarlem in handen van de calvinisten. In 1592 werd het bisdom opgeheven. Het viel sinds die tijd onder de zogeheten Hollandsche Zending. Vanuit Leuven werden de beperkte katholieke structuren (als parochies) bestuurd. Want in de Republiek mocht men toen niet openlijk katholiek zijn en er was geen officiële kerkelijke organisatie. Desondanks waren er in de steden en op het platteland schuilkerken.

In de negentiende eeuw, in 1853, werd de bisschoppelijke hiërarchie hersteld. Haarlem werd opnieuw een bisdom. Zo'n honderd jaar later, in 1955, werd de provincie Zuid-Holland van het bisdom afgesplitst, toen paus Pius XII het bisdom Rotterdam oprichtte. In 2009 werd de naam van het bisdom gewijzigd in: Haarlem-

Amsterdam. Dit vanwege het internationale karakter en bekendheid van Amsterdam (onder meer vanwege het Mirakel van Amsterdam).

Drie kathedralen

Door al deze wijzigingen zijn er drie kerken, die kathedraal (geweest) zijn. Alle drie in Haarlem en vandaag nog steeds te bezichtigen. De oudste kathedraal van het bisdom Haarlem is de huidige Grote Kerk aan de Grote Markt in het centrum (in de volksmond de Oude Bavo genoemd). Deze oude Grote Mariakerk werd - onder invloed van Egmondse monniken - in de Middeleeuwen toegewijd aan de heilige Bavo. Via hun contacten met Gent was deze heilige overgewaaid naar Haarlem. Daarnaast had hij - aldus vrome overlevering - de stad Haarlem in 1268 beschermd door aan de hemel te verschijnen. Lees meer over deze patroonheilige op pagina 20-21.

In de negentiende eeuw werd de St.-Josephkerk aan de Sint-Jansstraat als kathedraal gebruikt. Deze in neoclassistische stijl opgetrokken Waterstaatkerk uit 1841-1843 werd in juli 1853 tot katholieke kathedraal verheven. Om die reden werd de kerk een paar jaar later in lengte en breedte vergroot, onder meer vanwege de kanunnikenbanken voor het nieuwe kathedrale kapittel.

De nieuwe Bavo

In de tweede helft van de negentiende eeuw, de periode van de katholieke emancipatie, verrezen er overal nieuwe katholieke kerken. Van kleine dorpskerken (maar altijd net iets groter en hoger dan de plaatselijke protestantse kerk uiteraard) tot imposante bijna kathedrale gebouwen, zoals de H. Willibrordus-buiten-de-Veste in Amsterdam. De toenmalige bisschop, die al die nieuwe kerken inwijdde, kerkte zelf in een bescheiden en qua stijl wat verouderde kerk.

Lange tijd heerste de gedachte dat het bisdom de oude kathedraal in het centrum weer in bezit zou krijgen, maar vanaf 1884 werden er actief plannen gemaakt voor de bouw van een nieuwe kathedrale kerk. Het oog was op een passend terrein gevallen. Echter, de burgemeester wees op mogelijke problemen met de nabije hervormde Nieuwe Kerk. Een terrein aan de overzijde van de Leidse Vaart, eigendom van het Sint-Elisabeths Gasthuis, was wellicht beter geschikt, aldus de burger-vader. Het bisdom en de congregatie (die het ziekenhuis bestuurde) kwamen voor een bedrag van 55.000 gulden tot overeenstemming over de verkoop van het terrein.

Bouw kathedraal

"Sinds de herstelling van de hiërarchie in ons Vaderland is voortdurend de behoefte gevoeld aan een passende

kathedrale kerk in Haarlem”, aldus een schrijven uit 1893 aan de gelovigen van het Haarlemse bisdom. Op 15 augustus 1896 zou de toenmalige bisschop, mgr. Casper Bottemanne, zijn gouden priesterfeest vieren. Het was de bedoeling dat met dit feest de bouw van de nieuwe kerk begonnen was. Of liever: dat dit feest in de nieuwe kerk gevierd kon worden. De bouw werd onder bisschop Bottemanne gestart maar de bouw is vooral het werk van bisschop Augustinus Callier, bisschop van 1903 tot 1928. Hij werd in 1893 met de leiding voor de bouw

De bouw is vooral het werk van bisschop Augustinus Callier, bisschop van 1903 tot 1928

van de nieuwe kathedraal belast, die de naam van de H. Bavo zou krijgen.

In drie fasen

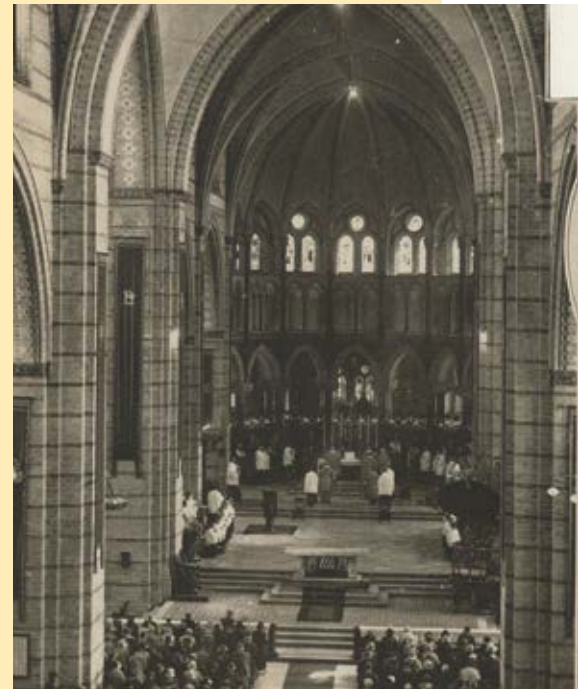
Voor het ontwerp en de bouw van de nieuwe kathedraal werd Joseph Cuypers aangetrokken, de zoon van de bekende Limburgse architect Pierre. In drie fasen bouwde hij de H.-Bavokathedraal tot het gebouw, dat het nu is. In 1895 vond de aanbesteding plaats voor de eerste fase.

Het betrof het bisschoppelijk koor, de sacristieën, de doopkapel, een deel van de transepten en de plebanie (de pastorie, het gebouw naast de kerk). Het Haarlemse bouwbedrijf Hulsebosch kreeg de opdracht voor een bedrag van 450.000 gulden. Op 1 april 1898 was het eerste deel gereed. Mgr. Bottemanne consacreeerde dit gedeelte op 2 mei van dat jaar, dit jaar precies 125 jaar geleden. Het was de hoogbejaarde bisschop gegund om de half voltooide kerk voor kerkelijk gebruik te wijden.

Van 1902 tot 1906, de tweede fase, stonden het middenschip, transepten en de koepel van de kerk centraal,

Verlag van de kerkwijding op 2 mei 1898

In de vroege morgen van 2 mei 1898 verliet de hoogbejaarde mgr. Casper Bottemanne zijn bisschoppelijk paleis aan de Nieuwe Gracht om naar zijn nieuwe kathedraal te gaan, waar onmiddellijk na zijn aankomst de wijdingsplechtigheden begonnen. Nadat de twaalf kaarsen, die langs de wanden van het kerkgebouw boven de consecratiekruisen moesten branden, op zijn bevel waren aangestoken, formeerde zich achter de pastorie buiten een indrukwekkende liturgische stoet. Voorop een kruisdrager tussen twee fakkel dragers, dan de misdienaars en acolieten gevolgd door subdiaken en diaken, de priesters en tenslotte de bisschop met mijter en staf. Drie maal ging de stoet langzaam, biddend en zegenend, de gehele kerk buitenom rond en juist toen het carillon van de Oude Bavo aan de Grote Markt een jubelend ‘Wilt heden nu treden’ door de klare lentelucht zong om de klokslag van half negen aan te kondigen, stootte de Haarlemse kerkvorst drie maal met zijn bisschopstaf op de dorpel voor de hoofdeur en verzocht aan de pas benoemde plebaan de poorten van zijn nieuwe zetelkerk te ontsluiten.

Er klonken gezangen, wierook steeg op, de bisschop zegende de kerk met wijwater: de ruimte vulde zich met de Geest des Heren. Na de kerkwijding volgde een pontificale hoogmis, opgedragen door de ogenschijnlijk onvermoeibare bisschop. Er waren vele belangstellenden, vooral tijdens de H. Mis. Naast vele lokale notabelen en architect Cuypers waren vele gelovigen uit Haarlem en wijde omstreken aanwezig. De feestelijke dag werd om drie uur 's middags afgesloten met een feestmaal op het bisschoppelijk paleis.

voor in totaal een bedrag van f 415.000,00.

Het is tijdens deze bouwperiode dat het definitieve ontwerp voor de kathedraal werd gepresenteerd, mét de nu zo kenmerkende koepel en torens. Het is bisschop Callier die in 1904 het definitieve besluit tot de koepel neemt. Ook zal hij een groot stempel drukken op het interieur. Lees meer hierover op pagina 34-35.

De laatste fase van de bouw van de H.-Bavokathedraal was pas eind jaren twintig. Van 1927 tot 1930 werden de twee torens gebouwd. Hiervoor werd een speciale spaarbussenactie opgezet: spaarpotten in de vorm

van de te bouwen torens, de noordelijke toren voor de vrouwen en de zuidelijke voor de mannen. Onder bisschop Jan Aengenent, die mgr. Callier was opgevolgd, werd de bouw van de kathedraal voltooid.

Uniek

De kathedraal is uniek en staat met de Sagrada Familia (Barcelona), de Sacré-Coeur (Parijs), de Westminster Cathedral (Londen) en de Basiliek van Koekelberg (Brussel) in de top vijf van belangrijkste kerken in de wereld gebouwd tussen 1850 en 1950. Het gebouw telt

12 grote en kleine torens en een koepel van 65 meter hoog. De kathedraal bevat bouwstijlen als neogotisch, neoromaans, Jugendstil en stijlelementen van de Amsterdamse School en Berlage. Daarnaast heeft een veelvoud van lokaal, nationaal en internationaal bekende kunstenaars werk geleverd voor de kathedraal, zoals edelsmeedwerk van Jan Brom, een Bavobeeld van Maria Andriessen, glas-in-loodramen van Han Bijvoet, Jan Dibbets enzovoort. ■

Eric van Teijlingen

Feest om de kathedraal voor iedereen

Het 125-jarig jubileum van de kerkwijding van de kathedraal wordt gevierd in het weekend van het Bavofeest (dat in ons bisdom op 3 oktober valt). En iedereen is welkom: alle parochies, pastores en parochianen zijn welkom, zowel op zaterdagmiddag 30 september als op zondagochtend 1 oktober 2023.

Zaterdagmiddag 30 september van 13.00 – 17.00 uur

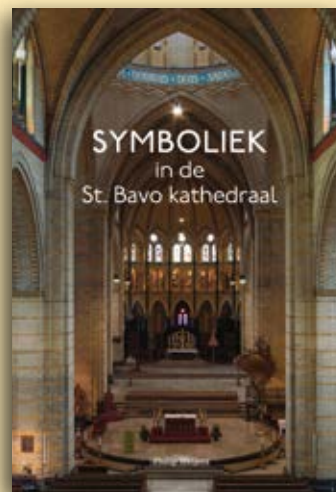
Het hele bisdom – van noord tot zuid én van jong tot oud – is uitgenodigd voor ontmoeten en vieren in de jubilerende kathedraal. Zie ook pag. 15.

Zondagochtend 1 oktober om 10.00 uur

Plechtige pontificale hoogmis met mgr. Lode van Hecke, bisschop van Gent, en mgr. Jan Hendriks, bisschop van Haarlem, het kathedraal kapittel van de Sint-Baafskathedraal (Gent) en van de H.-Bavokathedraal (Haarlem) m.m.v. het kathedrale koor.

Nieuw boek over rijke symboliek van de kathedraal

Met dit jubileum verschijnt ook een nieuw boek over de H.-Bavokathedraal over de rijke symboliek van het gebouw en de vele kunst in dit gebouw. Alleen al de oriëntatie op het oosten en de kruisvorm van het gebouw hebben betekenis. Ook de inrichting van het gebouw met het gedeelte voor het gelovige volk en het priesterkoor nabij het tabernakel als zinnebeeld van het hemelse, het allerheiligste betekenen meer dan op het eerste oog gedacht wordt. Voor de kathedraal is bijzonder hoe de toenmalige bouwheer de rijke theologische en kunsthistorische gedachten over de Heilige Geest in voorwerpen en in de inrichting van het priesterkoor liet verwerken. De versiering van de koepel, de glas-in-loodramen, de doopkapel, stuk voor stuk willen de kunstwerken – vaak vervaardigd door bekende kunstenaars – de bezoeker van de kerk meevoeren in het geheim van het geloof en het leven. Om die reden zijn Bijbelverhalen en heiligenlevens een rijke bron van inspiratie. Dit nieuwe boek laat zien dat in de kathedraal iedere steen als het ware spreekt, ieder raam z'n licht laat schijnen, ieder beeld bijdraagt. Dan gaat het gebouw meer en meer tot je spreken.

Symboliek in de St. Bavo Kathedraal in Haarlem
Ph. Weijers (red.) | ISBN 9789491936432 | verkrijgbaar in de kathedraal; of via p.s.weijers@hccnet.nl (bij verzending komen portokosten) | € 15,00

WJD 2023

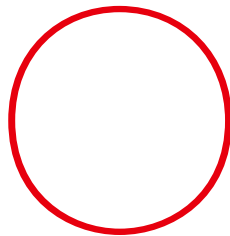
Een reis om nooit te vergeten

Van 1 t/m 6 augustus kwamen honderdduizenden jongeren naar de Portugese hoofdstad Lissabon voor de Wereldjongerendagen (WJD) 2023. Samen met paus Franciscus vierden zij het leven en het geloof. De autoriteiten schatten dat bij de avondwake op 5 augustus en de afsluitende eucharistieviering op 6 augustus in Parque Tejo zo'n anderhalf miljoen mensen aanwezig waren. Vanuit Nederland namen ongeveer duizend jongeren deel aan WJD-reizen, die de Nederlandse bisdommen en andere organisaties organiseerden.

Alle foto's WJD'23: Ramon Mangold

p 26 juli ver-
trokken 95
pelgrims van
het bisdom
Haarlem-
Amsterdam
vanuit Am-

sterdam Sloterdijk op weg naar de Wereldjongerendagen. Voorafgaand aan de aankomst op eindbestemming Lissabon voerde de reis langs Parijs, met een bezoek aan de Sacre Coeur; Tours (van Sint Maarten); Sint-Vincent-de-Paul in Frankrijk; Caleruega en Burgos in Spanje en Fátima in Portugal. Op 31 juli kwamen de Haarlem-Amsterdamse jongeren dan ook als een hecht gesmede groep aan in Lissabon.

Voorprogramma

Velen zijn in Parijs geraakt door de altijdurende aanbidding. Meerdere jongeren zijn 's nachts opgestaan om een uur bij Jezus te waken. Een ander hoogtepunt was voor velen het bezoek aan Caleruega en Burgos (Spanje). Daar hebben we kennis gemaakt met de Neocatechemunale Weg, we hebben de prachtige kathedraal bezocht, de Avond van barmhartigheid gevierd

en sommigen zijn 's nachts of in de vroege ochtend de berg van Caleruega opgeklommen voor het prachtige uitzicht bij zonsopkomst. In Fatimá lag de focus vooral op de lichtjesprocessie, waar een jongere uit onze groep bij mocht voorbidden.

WJD'23

In Lissabon begon het grote feest! Op dinsdag 1 augustus nam de WJD een aanvang met de grote openingsmis in *Parque Eduardo VII*, midden in de stad. Op donderdag 3 augustus vond daar ook de welkomstceremonie met de paus plaats, evenals het gezamenlijk bidden van de kruisweg op vrijdag 4 augustus. Op zaterdag 5 augustus ondernamen we de grote pelgrimage naar *Parque Tejo*, gelegen aan de rivier de Taag, voor de avondwake. Daar was de volgende ochtend, op zondag 6 augustus, het hoogtepunt van de WJD: de grote slotviering met paus Franciscus. Gedurende de hele WJD-week waren er in Lissabon festivals, muziek en theater, inhoudelijke conferenties en kon je natuurlijk de diverse kerken in en bezienswaardigheden van Lissabon bekijken.

Nederlands programma

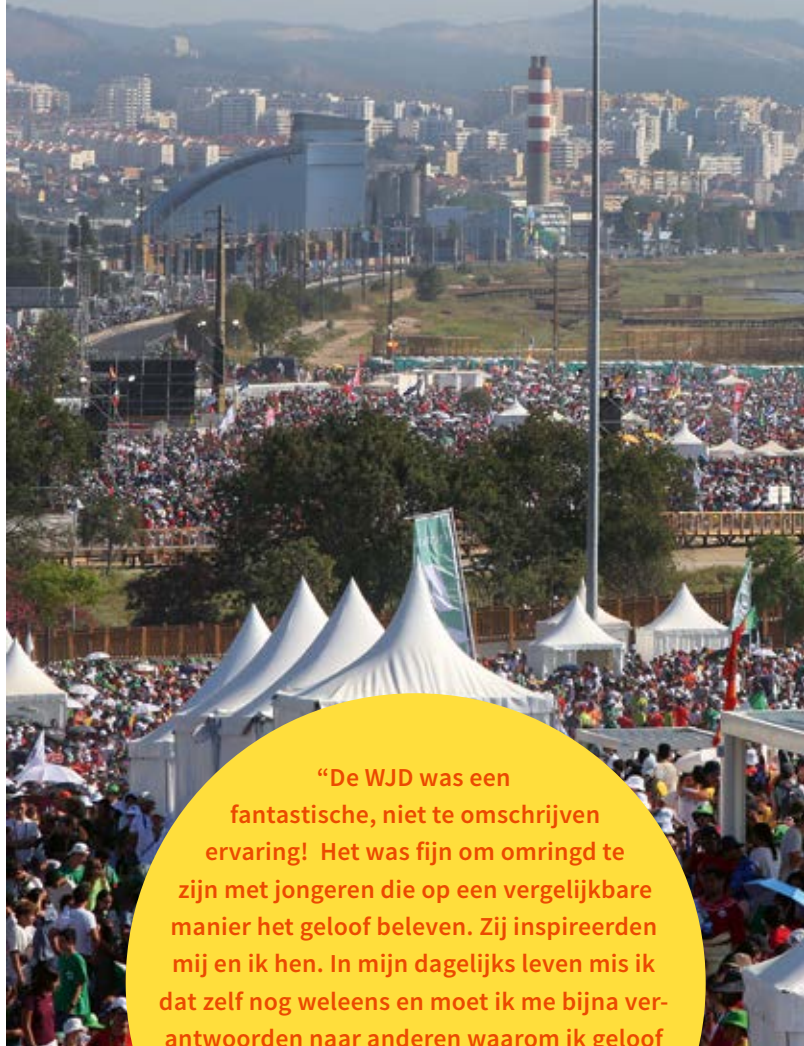
Op de woensdag-, donderdag- en vrijdagmorgen kwamen alle Nederlandse jongeren bijeen in de parochiezaal van de *São João de Brito* parochie, voor een Nederlands ochtendprogramma met ontmoeting, catechese door de

Voor mij is het speciaal geweest om te zien hoeveel mensen er zijn en hoe uitbundig er gevierd wordt, zelfs in kleinere groepen zoals in het begin van onze reis waarin we een hechte band met elkaar hebben gecreëerd.
(Gabriel, 18)

bisschoppen en het vieren van de eucharistie. Deze ochtenden kregen vanuit de internationale organisatie de naam 'Rise Up', afgeleid van het thema van de WJD: 'Maria stond op en ging met spoed'. Onze bisschop verzorgde de catechese op woensdag 2 augustus, rondom het thema 'Integrale ecologie'. De andere twee ochtenden werden de catecheses verzorgd door mgr. Hans van den Hende (bisschop van Rotterdam) en mgr. Rob Mutsaerts (hulpbisschop van 's-Hertogenbosch). Op 8 augustus keerde de groep uit ons bisdom terug in Nederland, van een reis om nooit te vergeten. ■

Carolien Hoogenboom

“De WJD was een fantastische, niet te omschrijven ervaring! Het was fijn om omringd te zijn met jongeren die op een vergelijkbare manier het geloof beleven. Zij inspireerden mij en ik hen. In mijn dagelijks leven mis ik dat zelf nog weleens en moet ik me bijna verantwoorden naar anderen waarom ik geloof wat ik geloof. Dat vind ik vaak nog niet zo makkelijk. Ik heb me hier tijdens de WJD juist heel erg op mijn plek gevoeld.”

(Tanja, 25)

Dankzij ons bezoek aan Fatimá ben ik gemotiveerd om de rozenkrans meer te gaan bidden.

(Goedele, 18)

De wereldjongerendagen is de plek waar de H. Geest je bewerkt. Hij openbaart zich ongewild. De WJD gaat anders dan gepland, maar precies daar is de H. Geest aan het werk. (Michaël, 29)

Mgr. Hendriks verzorgde de catechese rondom het thema 'Integrale ecologie'

Lees alle verhalen en kijk heel veel foto's op:

“Het mooie aan de heenreis was dat je random naar mensen toe kon gaan met al je vragen en dat je theologische gesprekken in het gangpad van de bus kon voeren. Zo bijzonder dat we zeven priesters en twee zusters tot onze beschikking hadden. Mooi om te zien dat we niet alleen zijn in het geloof en dat we samen tot God mogen komen.”

(Kimberley, 31)

Katholieke jongerendag: 4 november 2023

Na de inspirerende WJD'23 in Lissabon is het zaterdag 4 november tijd voor een KJD, de katholieke jongerendag 2023. Alle jongeren zijn uitgenodigd en welkom. Of je nou wél of niet hebt deelgenomen aan de WJD'23. 'Welkom thuis' is het thema van deze dag, die in Veenendaal wordt gehouden. We mogen thuiskomen bij God, maar ook bij elkaar! Op zaterdag 4 november zullen we daarom in Veenendaal met katholieke jongeren tussen de 16 en 30 jaar uit het hele land samenkomen om ons geloof te vieren! Dit doen wij aan de hand van een afwisselend programma. Samen zullen we de heilige Mis vieren en God prijzen door aanbidding en muziek. We luisteren naar nationale en internationale sprekers, Paul Graas en Bernadette Lang. Er zijn verschillende workshops en gedurende de hele dag zal er mogelijkheid zijn voor gebed, stilte en persoonlijke momenten met God. De dag sluiten we af met een gave artiest. Natuurlijk is er ook ruimte voor ontmoeting en ontspanning.

Aan het einde van deze WJD'23 maakte paus Franciscus bekend dat de volgende Wereldjongerendagen zullen plaatsvinden in 2027 in Seoul (Zuid-Korea). Maar ook dat er in 2025 weer een grote katholieke jongerenbijeenkomst in Rome zal zijn vanwege het Jubeljaar.

UITNODIGING

125 JAAR KATHEDRALE BASILIEK SINT BAVO

30 september
vrije toegang

13:00 uur:
Bezoek en ontmoet
Beklim de toren en de koepel
Inloop rondleidingen
Kinderactiviteiten
Muziek

15:30 uur:
Feestelijke Heilige Mis

Vier met ons mee dat
de KoepelKathedraal
125 jaar bestaat.
Voor het hele bisdom en
alle parochies!

Woorden van Paus Franciscus bedoeld voor iedereen

Paus Franciscus hield tijdens de Wereldjongerendagen begin augustus in Lissabon diverse toespraken en preken. Stuk voor stuk goed voorbereide teksten. Maar onze paus week regelmatig van de vooraf geschreven tekst af. Bijvoorbeeld om een bepaald punt te benadrukken. En zijn woorden gelden niet alleen de aanwezige jongeren, maar iedereen in de Kerk. Ook ons!

ntvangst van de paus door de jongeren (3 augustus)

“Vrienden, ik wil graag duidelijk zijn tegen jullie, die allergisch zijn voor onwaarheden en holle woorden: in de Kerk is plaats voor iedereen, voor

iedereen! Niemand is nutteloos, niemand is overbodig, er is plaats voor iedereen. Precies zoals we zijn, wij allemaal. En Jezus zegt dit duidelijk wanneer Hij de apostelen er op uitstuurt om uit te nodigen voor het banket, dat de man had voorbereid, en zegt: “Ga en breng iedereen, jong en oud, gezond en ziek, rechtvaardig en zondaar: allemaal, allemaal, allemaal”. In de Kerk is plaats voor iedereen. “Vader, maar ik heb pech..., ik heb pech, is er plaats voor mij?”. Er is plaats voor iedereen! Allemaal samen, elk in zijn eigen taal, herhaal met mij: “Alles, allemaal, allemaal!”. Je kunt het nog niet horen! “Iedereen, iedereen, iedereen!”. En dit is de Kerk, de Moeder van alles. Er is plaats voor iedereen. De Heer wijst niet met zijn vinger, maar opent zijn armen. Dit zet ons aan het denken: de Heer weet niet hoe Hij dit moet doen, maar Hij weet wel dat Hij dit moet doen, Hij omhelst ons allemaal. Jezus toont zich aan het kruis, waar Hij zijn armen zo wijd opende toen Hij gekruisigd werd en voor ons stierf. Jezus sluit de deur nooit, nooit, maar nodigt je uit om binnen te komen: “Kom binnen en zie”. Jezus ontvangt je, Jezus verwelkomt je. In deze dagen draagt ieder van ons de taal van de liefde van Jezus over: “God houdt van je, God roept je”. Wat is dit mooi! God houdt van me, God roept me, God wil dat ik dicht bij Hem ben.”

Preek slotviering (6 augustus)

Glans is het eerste woord, schijn licht; luister, om niet te dwalen; en tot slot het derde woord: wees niet bang. Wees niet bang. Een woord dat veel wordt herhaald in de Bijbel, in de evangeliën: "Wees niet bang". Dit waren de laatste woorden die Jezus tegen zijn leerlingen sprak op het moment van de gedaanteverandering: "Wees niet bang" (Mt 17:7).

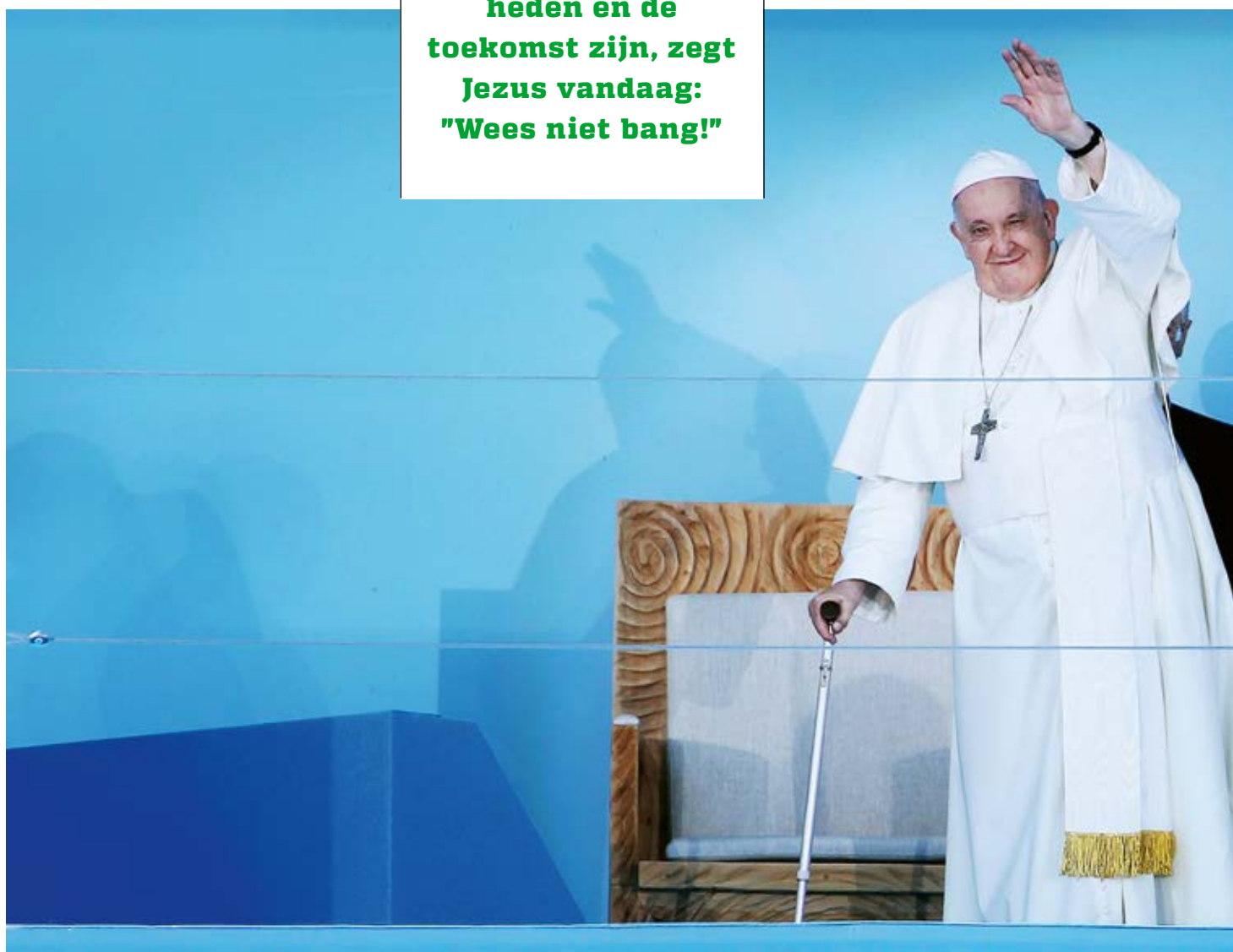
Aan jullie, jonge mensen die deze vreugde hebben ervaren - ik stond op het punt 'glorie' te zeggen, en inderdaad een soort glorie is het, deze ontmoeting van ons: voor jou die grote dromen koestert, maar vaak vertroebeld door de angst om ze niet te zien uitkomen; voor jou die soms denkt dat je het niet redt (een beetje pessimisme overvalt ons soms); aan jullie, jonge mensen,

die in deze tijd in de verleiding komen om jezelf te ontmoedigen, misschien jezelf als ontoereikend te beschouwen of je pijn te verbergen door het te maskeren met een glimlach; aan jullie, jonge mensen, die de wereld willen veranderen - en het is goed dat jullie de wereld willen veranderen - en die willen strijden voor gerechtigheid en vrede; voor jullie, jonge mensen, die moeite en verbeeldingskracht in het leven stoppen, maar het lijkt jullie dat ze niet genoeg zijn; aan jullie, jonge mensen, die de Kerk en de wereld nodig hebben als het land van de regen; aan jullie, jonge mensen, die het heden en de toekomst

**Tegen jullie,
jongeren, die het
heden en de
toekomst zijn, zegt
Jezus vandaag:
"Wees niet bang!"**

zijn; ja, juist tegen jullie, jonge mensen, zegt Jezus vandaag: "Wees niet bang!", "Wees niet bang!". In een kleine stilte herhaalt ieder voor zichzelf, in zijn eigen hart, deze woorden: "Wees niet bang".

Beste jongeren, ik zou jullie allemaal in de ogen willen kijken en tegen jullie willen zeggen: wees niet bang, wees niet bang. Meer nog, ik vertel je iets heel aardigs. Ik zeg het niet meer: het is Jezus zelf die nu naar je kijkt, Hij kijkt naar je, Hij die je kent, kent het hart van ieder van jullie, kent het leven van ieder van jullie, kent de vreugde, kent het verdriet, de successen en de mislukkingen, kent je hart. En vandaag zegt Hij tegen jou, hier, in Lissabon, op deze Wereldjongerendagen: "Wees niet bang, wees niet bang, heb moed, wees niet bang!".

H

et gebeurt de laatste tijd opvallend vaak dat ik het verzoek krijg om bij een laatste afscheid in seculiere kring enige religieuze woorden te spreken. Soms is dat in een kapel op

een begraafplaats, dan weer in de aula van een crematorium en – geloof het of niet – ook wel in een modern café midden in Amsterdam. En steeds is de context van de nabestaanden identiek: moeder of grootmoeder heeft wat meer afstand van de kerk genomen, maar voelt zich tot haar dood nog altijd gelovig, tot in het diepst van haar ziel. Kinderen en kleinkinderen hebben als nabestaanden vaak geen idee meer van religieuze taal of gebruiken, maar willen wel recht doen aan de betekenis van geloof in het leven van moeder of grootmoeder. Ze kunnen de weg naar de kerk letterlijk niet meer vinden, kennen me vaak via andere netwerken, de televisie bijvoorbeeld, en vragen me dan of ik enige religieuze woorden wil spreken bij het laatste afscheid. Als ik de nabestaanden goed ken, geef ik graag gehoor aan hun verzoek. Maar ik zeg er wel altijd bij dat ik niet in vage of zweverige woorden blijf steken. Als moeder of grootmoeder tot de laatste adem gelovig is gebleven, zoek ik naar rituelen en iconen, die recht doen aan dat leven en centraal staan in de christelijke traditie.

Maria overstijgt alle verschillen en secularisatie

Maria is dan de verbindende schakel tussen hemel en aarde, overstijgt alle afstand tussen nabestaanden en de overledene, krijgt steeds meer betekenis in protestantse kringen en ontroert het meest in een Ave Maria, dat steeds weer klinkt. Vaak ook wordt er hardop gebeden, zoals een Wees Gegroet. En even vaak verbazen nabestaanden zich erover dat ze mee konden bidden, ook al deden ze decennia niets meer aan hun geloof. Tenslotte ontroert het me echt dat nabestaanden de naam van hun eigen moeder of oma verbinden met de hemelse Moeder. Zo heeft Maria tot drie keer toe een betekenis: als troosteres in het verdriet, als voorganger in het bidden en als richtingwijzer naar het geloof, dat het leven niet ophoudt bij de dood. Maria is steeds meer de schakel tussen generaties. En juist rondom de dood van onze naasten is zij als hemelse Moeder iedereen nabij. Daarom mag zij nooit ontbreken bij de herdenking van onze doden.

Laten we gelovige taal spreken

De inkt van de voorgaande alinea's is nog niet droog

Leo Fijen is ambassadeur van Adveniat en presentator van de geloofsgesprekken van de KRO-NCRV op de zondagochtend.

”
Maria is de verbindende schakel tussen hemel en aarde, overstijgt alle afstand tussen nabestaanden en overledene

als ik op 15 augustus in een seculiere omgeving mag spreken bij het afscheid van een moeder en grootmoeder. En wie staat daar op de kist, omgeven door kaarsen, Maria met blauwe mantel. Vlak voordat ik

het woord krijg, word ik op mijn schouder getikt: of ik wel weet dat het een feestdag is, Maria ten Hemelopneming? Soms duizelt het me dan en is zo'n afscheid één grote vraag: hoe ongelovig zijn we nu geworden? Of anders gezegd, zijn we ook in deze tijden van ontkerkelijking toch niet veel religieuzer dan we vermoeden? Want ook in de foto's die op schermen worden getoond, staat Maria centraal: in huis, in de kerk, in Lourdes, in de Sint Jan te Den Bosch. Moeder en grootmoeder leefde met Maria, de nabestaanden geloven dat zij in de hemel is bij Maria. Na afloop komen familieleden en vrienden naar me toe om me te bedanken voor de gelovige taal en de gebeden. En als ik naar huis rijd, denk ik: mensen in deze tijd verlangen naar religieuze taal. Laten we die ook spreken, waar we ook zijn. De wereld hunkert ernaar. Maria is met ons. ■

Terugblik zomerse activiteiten

Qua weer was het een nogal afwisselende Hollandse zomer. Maar ook een met extreme weersomstandigheden. Begin juli die verwoestende storm Poly, die over Noord-Holland raasde, en later die maand de extreme hitte in Zuid-Europa.

In ons bisdom heerste geen zomerse stilte. Er was volop te doen. Kerken openden hun deuren. Er waren concerten. Enkele musea en een speeltuin boden leuke kortingen. Veel lezers van *SamenKerk* maakten met de 'SamenKerk zomerpas' gebruik van dit zomerse aanbod. En zo ontmoetten we als redactie onze lezers. En we ontdekten dat ons bisdomblad graag wordt gelezen en niet alleen door mensen uit Noord-Holland. *SamenKerk* wordt ook elders in ons land gelezen én goed gewaardeerd. Fluisterend zei iemand: "*SamenKerk* is misschien wel het mooiste bisdomblad van Nederland."

Meet-&-Greets

Voor alle Meet-&-Greets met redactieleden en medewerkers was er belangstelling. Tientallen lieten zich door Leo Fijen een dagje kloosterleven beleven. Anderen informeerden zich op initiatief van Carolien Hoogenboom over het hoe en wat van een Alpha-cursus. Weer anderen wilden graag de bisschop spreken over de Kerk in Noord-Holland en ons katholieke geloof, waarbij zorgen over het geld en kerksluitingen ook uitgebreid aan bod kwamen. Een deel van deze Meet & Greet was hij zelf afwezig. Waarom? Lees zijn verslag. De bijeenkomst over de Veertien Noodhelpers (met Eric van Teijlingen) leverde interessante inkijkjes en informatie op. Waarom staat Christoffel altijd nabij een kerkdeur opgesteld? Ingrid Henkemans leidde met veel plezier geïnteresseerden door de gerestaureerde Urbanuskerk in Amstelveen-Bovenkerk en Marcel Poorthuis liep met een flinke groep door joods Amsterdam.

Parochies

Meerdere parochies in de Haarlemmermeer, Kennemerland en West-Friesland, in Haarlem, Amsterdam, Almere of Hoorn openden speciaal hun deuren. En blijven dit doen. U kunt ook de komende tijd terecht in de Haarlemse KoepelKathedraal of de kerken in de Amsterdamse binnenstad (als de pas gerestaureerde Begijnhofkapel). De vrijwilligers van de Koepelkerk in Hoorn, de nieuwste kerk met het unieke fresco-kunstwerk in Almere, de Bijbelse Tuin in Hoofddorp of het Sint-Jansmuseum in Noord-Scharwoude verwelkomen u graag! Ook ideaal voor een parochie-uitje.

Bedankt

We zeggen 'bedankt' aan alle parochies, musea en vrijwilligers, die zich hiervoor hebben ingezet. En we bedanken ook alle belangstellenden, die genoten hebben van het aangeboden zomerse programma.

Lees hier een verslag van mgr. Hendriks van zijn meet & greet:

Heilige

Sint Bavo, die zijn schatten zwaar,
zijn goed, zijn wapenen, zijn boeken
verliet om alleen God te zoeken
tot hij Hem vond als kluizenaar.
Geef, dat mijn hart niet bouwt op geld
maar slechts in God vertrouwen stelt.

G. Smit en P. Worm, *Roosjes uit de Hemeltuyn* (1946).

Bavo

De heilige Bavo werd als Allowin rond het jaar 589 nabij Luik geboren in een adellijke familie. Hij trouwde met de dochter van een graaf en zij kregen een dochter, Adeltrudis. Allowin was ridder en leidde een woest en liederlijk leven. Door de dood van zijn vrouw besefte hij dat het leven kort en vergankelijk was en na een ontmoeting met de heilige bisschop Amandus van Maastricht kwam hij tot bekeering. Hij gaf al zijn bezittingen weg, nam de naam Bavo aan en leidde voortaan een leven vol boete en gebed in de St.-Pietersabdij in Gent en later als kluizenaar in een holle boom nabij deze Vlaamse stad. Talloze mensen wisten hem in hun nood te vinden; hij troostte en beemoedigde ze en genas ze; hij wekte zelfs een dode tot leven. Totdat hijzelf getroffen werd door een vreselijke ziekte. Omstanders wisten te vertellen hoe zijn opgewektheid niet leed onder de helse pijnen. Omringd door gelovigen, vrienden en zijn geestelijk leidsman, die hij had laten roepen om hem bij te staan, stierf hij circa 660 in een geur van heiligheid.

Sint Bavo is patroon van de stad als van het bisdom van Gent en van Haarlem. Hij wordt afgebeeld met het zwaard van een ridder en een valk van de jacht. Zijn feestdag wordt in ons bisdom op 3 oktober gevierd.

Lucas 24,32

missio

Met brandend hart

**WERELD
MISSIE
MAAND**

oktober 2023

**Geef voor de
christenen in
Libanon**

Algemeen Nut
Bevonnende Instelling
ANBI

Rekeningnummer
NL65 INGB 0000 0015 66

missio.nl

H

et verschijnen van een biografie vorig jaar over een van Nederlands meest kleurrijke katholieken, mgr. dr. Herman Schaepman (1844-1903), was een gebeurtenis van belang, ware het niet dat deze

naam tegenwoordig weinigen meer iets zegt. Toch was Schaepman een belangrijke voortrekker van de katholieke politiek, in een tijd dat de katholieke stem in het publieke domein nog maar nauwelijks te horen was. De katholieke emancipatie vond in de priester Schaepman een kolossale voorvechter. Dat zal de reden zijn dat mijn vader zijn kinderen fotografeerde vóór het enorme standbeeld van Schaepman in Tubbergen, waarbij de diepere symboliek ons ontging.

Journalist Ton Crijnen en Neerlandica Ina Herbers hebben een prachtig verzorgd boek afgeleverd, het laatste product van de Valkhof Pers, een uitgeverij die bekend staat om zijn fraaie historische studies. Schaepman, bekend om zijn gedicht "Aan U, o koning der eeuwen", met wie niet God, maar de paus werd bedoeld, lijkt een overlevende uit de voortijd. Toch was zijn strijd tegen antisemitisme even principieel als actueel en in katholieke kring niet overbodig gezien de obscurantistische anti-Joodse hetzes, met name in de streekpers, maar ook in het landelijke dagblad *De Maasbode*. Nu was deze imposante katholieke voorman ook nog dichter, en oogstte daarvoor vooral felle kritiek. Bombastisch taalgebruik was hem niet vreemd, maar hij was dan ook veeleer neo-romanticus en minder de lyricus in de stijl van de Tachtigers. Hier wil ik met name de schijnwerper richten op zijn gedicht *Aya Sophia*. We weten het, het is de magistrale vroegchristelijke kerk in Constantinopel, thans Istanboel, die met zijn ontzaglijke koepel als model heeft gediend voor vele moskeeën en nu zelf weer door de Turkse president Erdogan tot moskee is bestempeld. Enige zorg over de fraaie mozaïeken is zonder meer op zijn plaats, maar nu het gedicht. Daaruit de volgende tekst:

*Mahomed (= de profeet Mohammed)
Wie zijt gij?
Voor mij staat in mannelijke kracht
Met oogen vol van drift of smeltend teêr en zacht
Met trekken, naar een vorm in meesterhand gegoten
Door meesterlijke hand in levend brons gegoten.,
Een zoon van 't Oosten, kalm en rustig: in zijn rust
Toch gloeiend van een vuur, dat nooit werd uitgebluscht.*

De dichter Willem Kloos vond het heel het gedicht *Aya Sophia* druipen van een "dogmatisch katholicisme en zalvende rechtzinnigheid". Dat moge waar zijn, toch

Marcel Poorthuis is emeritus-hoogleraar in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University.

is de lof aan Mohammed zonder meer verrassend. Schaepman typeert Mohammed als een man schoon van gestalte, in wie hoogheid en majesteit spraken. Onverdeeld positief was Schaepman ook weer niet; hij zag in Mohammed ook de strijder die met het zwaard

Schaepmans woon- en werkkamer in het grootseminarie Rijsenburg | Bron: collectie KDC

zijn boodschap verbreidde. Toch klinkt bij de gezwollen poëet vooral de verbazing door over "het raadsel van de islam", namelijk de snelle verbreiding van deze religie over een groot deel van de toenmalige wereld. Tegenwoordig wijst men wel op het belastingvoordeel als je moslim werd, en protestantse waarnemers mogen graag de versplintering van het toenmalige Oosters en Westers christendom met hun dogmatische meningsverschillen en haarkloverijen aanwijzen als oorzaak van innerlijke verzwakking. Schaepman ziet echter ook wel iets van mystiek aan het werk:

*Uw Koran! 't Wondere boek in de eeuwigheid geboren
Bij Allah in Zijn licht en vrede, door de koren
Der engelen aanbeeën, aan Gabriël vertrouwd
Die 't u, verkoorne Gods, in heiligen nacht ontvouwd.*

Overigens zag hij toch ook een verbeterde strijd tussen kruis en halve maan om de wereldheerschappij. Maar de romantische verheerlijking van de 'Oosterse held' zoals we die ook bij de Schotse romanticus Carlyle kunnen aantreffen, verklaart het gedicht *Aya Sophia*. En dat is nog maar één thema in deze rijke biografie.

Symposium 'Waarom zouden we bang zijn?'

Op 16 september van 13.00-17.30 uur wordt in de H.-Johannes-de-Doperkerk in Hoofddorp een symposium gehouden hoe je – trouw aan je eigen normen en waarden – juist in moeilijke tijden toch mensen van verschillende achtergronden en religies met elkaar kunt verbinden. Sprekers illustreren dit aan de hand van de levens van pater Bernard van Klaarwater, de H. pater Titus Brandsma, majoor Bosshardt enzovoort. Na een panelgesprek wordt het symposium afgesloten met een eucharistieviering, waarin mgr. Jan Hendriks voorgaat. Info: www.verderopweg.nl/2023/06/08/symposium (visser.van.klaarwater@gmail.com). Recentelijk schreef Marianne Visser-van Klaarwater een boek over haar heerom: *Waarom zouden we bang zijn* (ISBN: 9789493230989 | € 24,95)

Familiezondag voor iedereen

De Familiezondag wil gezinnen onderdeel maken van vitale geloofsgemeenschappen. Een Familiezondag duurt ongeveer drie uur met, naast het vieren van de eucharistie, een programma voor verschillende leeftijds- en doelgroepen om samen het geloof te verdiepen. De Familiezondag is iets voor iedereen en van iedereen. Info: Jeroen en Marleen van Kreij-Warnaar (mvankreij@bisdomhaarlem-amsterdam.nl).

- **Almere**, St.-Bonifatiuskerk (16.00 uur): 6 oktober
- **Haarlem**, St.-Josephkerk (9.30 uur): 24 september, 22 oktober, 26 november, 17 december
- **Heemskerk**, H.-Mariakerk (14.00 uur): 15 oktober
- **Heemstede**, H.-Bavokerk (10.00 uur): 15 oktober, 12 november, 17 december
- **Heiloo**, heiligdom O.L.V. ter Nood (12.30 uur): 10 september, 8 oktober, 12 november, 10 december
- **Schagen**, St.-Christoforuskerk (11.00 uur): 24 september, 26 november
- **Uithoorn**, De Burght (11.00 uur): 8 oktober, 12 november, 10 december
- **Wognum**, H.-Hiëronymuskerk (10.00 uur): 1 oktober, 5 november, 2 december

Abdijmarkt Egmond

Zaterdag 9 september is de jaarlijkse ambachtelijke Abdijmarkt. Van 10.00 tot 16.00 uur is er gelegenheid de Egmondse monniken en de zusters van het Liobaklooster te ontmoeten, te wandelen door de boomgaard, vliedertuin en kruidentuin. Er zijn kraampjes om producten van de abdij te proeven en te kopen en er is livemuziek. Info: www.abdijvanegmond.nl

Musica Sacra

Van 15 t/m 17 september wordt in Maastricht het festival 'Musica Sacra' gehouden van religieuze en niet-religieuze muziek en andere kunstvormen. Dit jaar is het thema 'Barmhartigheid', geïnspireerd door de Werken van barmhartigheid. Info: www.musicasacramaastricht.nl

Cursussen cantor en koordirectie

Onze Onze parochies beschikken over vele soorten kerkkoren. Maar vaak speelt ook een cantor (m/v) een rol in de liturgie. Het is niet uit te sluiten dat de cantor in de toekomst een steeds grotere rol zal gaan spelen. Daarnaast zijn goede organisten en dirigenten soms moeilijk te vinden. Aartsbisdom Utrecht en bisdom Rotterdam bieden diverse cursussen aan, als: cursus cantor, kerkorganist, koordirectie.

Kerkelijke instelling Sint Caecilia van het aartsbisdom Utrecht (Marcus de Haard | 06-49957318 | sintcaecilia@aartsbisdom.nl) geeft op vier zaterdagen in november een cantorcursus in Apeldoorn. Daarnaast start in september (t/m juni 2024) een oriëntatie- en basiscursus koordirectie.

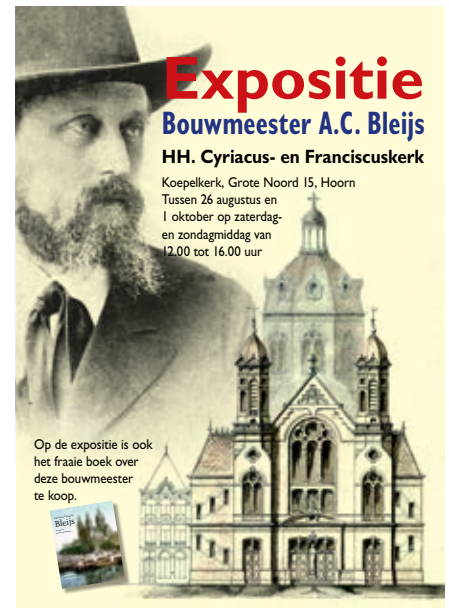
Het bisdom Rotterdam (Marc Schaap | 06-3614 5694 www.kerkmuziekopleidingen.nl) biedt een scala cursussen en opleidingen op het gebied van kerkmuziek op alle niveaus (met een cursuspakket op maat). Het nieuwe cursusseizoen voor cantors, dirigenten en organisten start op 7 oktober.

Bleijs in Hoorn en omgeving

Tot en met 1 oktober is op zaterdag en zondag van 12.00-16.00 uur in de HH.

Cyriacus- en Franciscuskerk (Grote Noord 15, Hoorn) een gratis tentoonstelling te bezichtigen over de Hoornse architect A.C. Bleijs (1842-1912). Hij is niet alleen architect van de Hoornse Koepelkerk en de Amsterdamse Sint-Nicolaasbasiliek maar, naast vele gebouwen in zijn geboortestad Hoorn, ook van de H.-Cunerakerk in Nibbixwoud en het Gemeentehuis van Opmeer. Recentelijk verscheen een nieuwe biografie, getiteld: *Adrianus Cyriacus Bleijs, architect te Hoorn en Amsterdam*, geschreven door

Willeke Jeeninga en Laura Jonkhoff. Het is tijdens de tentoonstelling te koop voor € 39,90.

Monument Gemist kind

Op zondag 24 september wordt om 14.00 uur op de parochiële begraafplaats in Muiden (Weesperbinnenweg 1a) een monument getiteld 'Voor een kind dat gemist wordt' onthuld en gezegend. Het monument is bedoeld als een plek van troost voor iedereen, die om welke reden dan ook een kind mist. Belangstellenden zijn van harte welkom bij dit moment.

Alpha-cursus Haarlem

Op 19 september start een Alpha-cursus in de plebanie van de St.-Bavokathedraal in Haarlem. Met tien laagdrempelige bijeenkomsten maken deelnemers kennis met het christelijke geloof aan de hand van verschillende thema's. Iedere avond wordt begonnen met een gezellige maaltijd. Info: www.rkhaarlem.nl/alpha-cursus alphacursus@rkhaarlem.nl

Seizoen van de Schepping

De periode van 1 september tot 4 oktober wordt in de Orthodoxe, katholieke en protestante kerken sinds enkele jaren het Seizoen van de Schepping genoemd. Waar komt dat vandaan en wat is de bedoeling?

In 1989 riep Oecumenisch Patriarch Dimitrios I (van de Orthodoxe Kerk van Constantinopel/Istanbul) 1 september uit tot jaarlijkse Gebedsdag voor de Schepping. Het orthodoxe kerkelijke jaar begint op die dag altijd met een herdenking van hoe God de wereld schiep. Orthodoxe Kerken lezen in deze periode uit de Bijbelse scheppingsverhalen. In 2015, na de publicatie van de encycliek *Laudato Si*, besloot paus Franciscus om als katholieke Kerk bij deze dag aan te sluiten. En na overleg met de Wereldraad van Kerken werd deze dag uitgebreid tot een periode van ruim een maand. Sindsdien hebben de christenen over de hele wereld een gezamenlijk 'Seizoen van de Schepping' in hun kalender staan: jaarlijks van 1 september, de Werelddag voor de zorg voor de Schepping, tot en met 4 oktober, het feest van de heilige Franciscus.

Het is een sterk teken dat alle kerken zich inzetten voor gebed, bewustwording en actie

van de aarde." In veel delen van de wereld komen lokale Anglicaanse kerken op voor verantwoordelijk milieubeheer en steunen lokale initiatieven om het milieu te beschermen.

Gezamenlijk

In de aanloop naar de Klimaatconferentie in Glasgow in november 2021 schreven de Anglicaans aarts-

bisschop Justin Welby, Orthodox

patriarch Bartholomeus en paus Franciscus in een gezamenlijke verklaring: "Ieder van ons moet persoonlijk verantwoordelijkheid nemen voor de manier waarop we met onze bronnen omgaan. Deze weg vraagt een steeds nauwere samenwerking tussen alle kerken in hun inzet voor de zorg voor de schepping. Samen, als gemeenschappen, kerken, steden en naties, moeten we van route veranderen en nieuwe manieren ontdekken om samen te werken om de traditionele barrières tussen volkeren te doorbreken, te stoppen met concurreren om middelen, en samen te werken." Ook riepen zij de wereldleiders op om hun verantwoordelijkheid te nemen en dit niet langer voor zich uit te schuiven.

Alles wat ademt

Als thema voor het Seizoen van de Schepping voor dit jaar is gekozen: Geneest de aarde en alles wat ademt en leeft. Alle parochies in ons bisdom hebben

Met elkaar

Keer op keer benadrukt onze paus dat we de problemen in de wereld niet alleen kunnen oplossen, maar dat we met zijn allen in hetzelfde schuitje zitten. Dat bleek in de tijd van de coronapandemie, en dat blijkt ook als het gaat om het klimaat en de zorg voor het milieu. Daarom is het een sterk teken dat alle kerken zich in september inzetten voor gebed, bewustwording en actie.

De Anglicanen houden zich veel langer bezig met milieukwesties en hebben het zelfs opgenomen als kenmerk van de zending van hun kerkgemeenschap: "Streven naar het beschermen van de integriteit van de schepping en het in stand houden en vernieuwen

informatie ontvangen met het doel dat ergens in de 'scheppingsperiode' in onze geloofsgemeenschappen in heel Noord-Holland - bij voorkeur in oecumenisch verband - een viering of activiteit, passend binnen de aandacht voor de schepping, plaatsvindt. ■

Corine van der Loos

14 Noodhulpers

Gedurende een grote pandemie en vele crises in Europa in de Middeleeuwen ontstond in 1445-1446 de devotie tot de Veertien Heilige Helpers, ook wel de Veertien Noodhulpers genoemd. Hun feestdag is op 8 augustus. Dit jaar maken we kennis met deze heiligen, waarvan sommigen ons heel bekend voorkomen, zoals: HH. Joris, Margaretha, Pantaleon en Vitus.

Eric van Teijlingen

H. Joris

Sint Joris is een bekende martelaar en heilige. Maar heeft hij ooit geleefd? De eerste vermeldingen over de heilige Joris (of George) zijn honderden jaren na zijn marteldood, op 23 april 303, opgetekend. Hij zou rond 280 zijn geboren in een christelijke familie in de Romeinse provincie Syrië-Palestina. Hij werd militair en bracht het tot officier in het leger van keizer Diocletianus. Toen deze keizer per decreet een christenvervolgung verordonneerde, weigerde Joris dit bevel uit te voeren, waarop hij werd gefolterd (op een rad met tweesnijdende messen, in een ketel met kokende olie gegooid en hij moest een beker gif drinken) maar hij liep geen letsel op. Daarop werd hij op de toren van de stadsmuur onthoofd. Joris is vooral bekend door het verhaal dat hij een draak zou hebben gedood: De stad werd door een draak getiranniseerd. Dagelijks verslond hij twee schapen, die de bevolking de draak steeds kwamen brengen. Dan hield hij zich rustig. Toen de laatste schapen gegeten waren, eiste de draak mensenoffers. Hierbij viel het lot ook op de dochter van de koning. In bruidskleren trad zij haar dood tegemoet. Maar Joris viel de draak met een lans aan en verwondde het beest. Hij beloofde de koning en het volk dat hij de draak zou doden als iedereen zich door hem zou laten dopen. En zo geschiedde. Opvallend is dat Sint George populair werd in Engeland (zelfs hun patroon). In Joris vallen namelijk mythen rond Koning Arthur en zijn draken dodende ridders samen met de christelijke heiligenverering.

De heilige Joris

De heilige Margaretha

H. Joris wordt afgebeeld als ridder met een draak (symbool voor het heidendom). Hij wordt aangeroepen als patroonheilige van de ridders en soldaten, maar ook van zadelmakers, smeden, boeren, padvinders en verkenners en voor paarden. Zijn gedenkdag is 23 april.

H. Margaretha

Er is weinig bekend over Margaretha van Antiochië (van de landstreek Pisidië). Ze leefde in de derde eeuw (en stierf in 305). Haar vader, een heidense tempelpriester, had haar verbannen omdat ze christen geworden was. Ze leefde in afzondering als herderin op het platteland. Een huwelijksaanzoek van een stadsprefect sloeg ze af omdat ze haar christelijk geloof niet wilde afzweren. Ze werd daarop gemarteld en ter dood gebracht. 't Meest wonderlijke verhaal is dat ze door een draak werd opgeslokt, maar die spuwde haar weer uit vanwege het kruis dat ze droeg, wat zijn ingewanden irriteerde. H. Margaretha van Antiochië wordt afgebeeld met een

De heilige Pantaleon

De heilige Vitus

kleine draak en een crucifix. Zij wordt aangeropen door zwangere en barende vrouwen, door boerinnen en vrouwen van het platteland, en is patrones van vroedvrouwen. Haar gedenkdag is 20 juli.

H. Pantaleon

H. Pantaleon leefde van 275-303. Hij was een kind van een christelijke moeder en heidense vader. Hij werd arts en kwam in dienst bij het keizerlijk hof. Als christen genas hij mensen door de kracht van zijn geloof. Zo had hij een kind dat door een slangenbeet dood was gevonden, weer tot leven gewekt. En liet hij een lamme in de naam van Christus weer lopen. Hierop werd Pantaleon gemarteld. Hij doorstond dit op wonderlijke wijze. De keizer beval Pantaleon te onthoofden. Met zijn handen aan zijn hoofd gespijkerd, vergaf hij zijn moordenaars. En er klonk een hemelse stem dat Pantaleon (Grieks voor 'helemaal leeuw') voortaan Panteleëmon (Grieks voor 'helemaal barmhartig') zou heten, passend bij zijn getuigenis.

H. Pantaleon wordt afbeeld als arts (met bijv. een zelfbusje), vaak met een martelaarspalm. Soms ook vastgebonden aan een olijfboom met zijn handen aan zijn hoofd genageld. Hij is patroon van artsen en vroedvrouwen en wordt aangeropen bij hoofdpijn. Zijn gedenkdag is 27 juli en hij wordt vereerd in de katholieke en Orthodoxe Kerken en de Anglicaanse

kerk. De verering van deze heilige begon in het Oosten in de vierde eeuw. Onder Justinianus werd een eerste kerk in Constantinopel aan hem gewijd. Ook de stad Keulen is sterk verbonden met deze heilige.

H. Vitus

Heilige Vitus leefde in de derde eeuw en is afkomstig van het Italiaanse eiland Sicilië. Zijn vader was senator. Als zeven- of twaalfjarig kind werd hij christen en liet hij zich in het geheim dopen. Zijn vader trachtte hem op allerlei manieren van het geloof af te brengen. Vitus werd naar Rome gestuurd.

Daar gelukte het hem de krankzinnig geworden zoon van keizer Diocletianus te genezen. Als christen viel hij ten prooi aan de christenvervolgingen van Maximianus en Diocletianus en stierf de marteldood (eerst werd hij voor de leeuwen gegooid, later in kokende olie).

H. Vitus wordt afgebeeld als jonge martelaar met een ketel kokende olie of met leeuwen. Zijn gedenkdag is 15 juni (zowel in de katholieke als Orthodoxe Kerken). Hij wordt aangeropen tegen zenuwaandoeningen (zoals epilepsie of histerie) maar ook tegen Sint-Vitusziekte of -dans (een in de middeleeuwen bekende aandoening die beschreven werd als de ziekelijke aandrang om te dansen, een zeldzame neurologische aandoening). Hij is bescherm-

heilige van de dansers en zangers en bij honden- en slangenbeten.

Veel kerken in 't Gooi zijn naar de H. Vitus genoemd: Blaricum, Bussum, Hilversum en Naarden. De verklaring hiervoor is dat 't Gooi van 968 tot 1806 eigendom was van het sticht Hoog Elten, nabij Emmerik. Sint-Vitus was een van de patroonheiligen van deze abdij. ■

Lees meer:

Maria Sterre temidden van een woelige Zee

Maria – Maagd en Moeder, vrouw, gelovige – is mensen altijd heel nabij. Ze was (en is) deel van vele gezinnen. Vroeger met het zingen van Maria-liedjes bij de afwas en het gezamenlijk bidden van de rozenkrans, vandaag de dag met een beeldje in de huis- of slaapkamer, waar een lichtje bij brandt. Maria is zichtbaar in de wereld: op straat (denk aan de vele Mariabeelden op de hoeken van straten en pleinen) en in de kerken. Kijken we naar die wereld van vandaag, dan is ze bezaaid met pijn, lijden en verdriet (in mensenlevens tot aan ongekende natuurrampen). Kunnen wij als mensen dit lijden oplossen en een betere wereld voor iedereen creëren? In *Stella Maris* geven de auteurs het inzicht dat de zeven smarten van Maria niet alleen samenvallen met ons leed van vandaag, maar ons ook voorzien van antwoorden hoe dit lijden op te lossen. Zo is onze hemelse Moeder een lichtend voorbeeld voor onze persoonlijke levensreis en voor de toekomst van ons allen.

Stella Maris. Het lijden van Maria voor als leidraad voor de wereld van vandaag | Margriet Sitskoorn en Paul van Geest | ISBN 9789493279414
www.adveniat.nl | € 19,99

Brieven Titus Brandsma

Na zijn arrestatie door de Duitse bezetter verbleef pater Titus Brandsma in gevangenissen en kampen in Scheveningen, Amersfoort, Kleef en Dachau, waar hij op 26 juli 1942 stierf. Met uitzondering van Dachau mocht hij steeds zijn gedachten aan het papier toevertrouwen, zoals in een gedicht, geestelijke toespraken voor medegevangenen (die hij in Amersfoort mocht houden) en een aantal brieven aan zijn overste van de Karmelieten, familieleden en anderen. In dit boekje zijn al deze geschriften gepubliceerd. Het lezen ervan maakt de lezer stil... Ze geven een inkijkje in Titus' innerlijke leven (lees: kracht) en de geestelijke weg, die hij de laatste weken van zijn aardse leven moest maken. En nu is hij onze voorspreker bij God: heilige Titus, bid voor ons!

Laatste brieven van de H. Titus Brandsma. Reis naar de stilte (red.) | Erik Lammert de Hoop | ISBN 9789493279506 | www.adveniat.nl
€ 19,95

Van kribbe tot kerststal

Het is september en ieder jaar is er weer wat discussie of Sinterklaas de pepernoten en chocoladeletters niet wat erg vroeg in de winkels neerlegt. Waar het zeker niet te vroeg voor is, is dit gebedenboekje voor Advent en Kerstmis. Aanstaande Kerstmis is het 800 jaar geleden dat de heilige Franciscus in 1223 een kerstspel opvoerde in de bossen van Greccio met een kindje in een kribbe en levende dieren, de basis voor de kerststal in onze huizen en kerken. In dit boekje tien mooie portretten van de hoofdrolspelers van het kerstverhaal (geschreven door Erik Borgman), met concrete en inspirerende meditaties bij de zondagen door abdis Katharina Michiels (van de trappistinnen van Brecht, België), met gedichten en gebeden door markante katholieken en protestanten uit Nederland en Vlaanderen en als primeur rond elke zondag of feestdag speciale gebeden, die grootouders met hun kleinkinderen kunnen bidden.

Van kribbe tot kerststal | ISBN 9789493279506 | www.adveniat.nl
€ 9,99 (bij bestelling van 100 of meer exemplaren slechts € 4,00)

Heilzaam Lourdes

Dit boek is het verhaal 'berg op' van het leven van een gelovige, lichamelijk gehandicapte man, die tijdens het schrijven ervan ernstig ziek was. Diaken Fred van Iersel overleed afgelopen zomer (zie pag. 38 – red.). In het leven was hij werkzaam op vele vlakken: in de Kerk, bij het leger, in de gevangenis. Lourdes was een rode draad door zijn persoonlijk leven. En daarmee het unieke van Lourdes. Lourdes geneest ieder mens, iedere pelgrim, in die zin dat daar de zieke pelgrim centraal staat en dat de gezonde zich aanpast. Lourdes vraagt je steeds weer: wie is dan die zieke en wie is de gezonde? Hij of zij die lichamelijk fit is maar geestelijk gewond door de slagen van het leven of de zonden? Van Iersel, een man met een sterk karakter en een scherpe geest, een mens die zich ook laat kennen in zijn

kwetsbaarheid en in zijn kwetsuren, en die je wil laten zien dat je 'onderweg', ontvankelijk en deemoedig, de begeleiding en ondersteuning van anderen moet willen aanvaarden om jouw weg te volbrengen. Voor hem was dat, naast zijn eigen moeder, boven alles uit de gestalte van de Maria, de Moeder van God.

Een leven lang Lourdes. Ervaringen en reflecties met mijn dood voor ogen
Fred van Iersel | ISBN 9789493279346
www.adveniat.nl | € 19,99

Ontwikkelingen in uitgeverland

Begin augustus werd bekend dat de katholieke uitgeverij Adveniat voortaan verder gaat als eigen merk onder de vlag van Uitgeverij Jongbloed (Leeuwarden). Met deze overname wordt de continuïteit van een eigentijds katholiek geluid in de uitgeverwereld gegarandeerd en versterkt. Daarnaast stopt Berne Media met het uitgeven van boeken en hun boekenfonds wordt aan Adveniat toegevoegd. Berne Media – dat eigendom is van de Abdij van Berne – zal zich nu uitsluitend gaan toeleggen op de liturgische uitgaven. Leo Fijen blijft als adviseur en ambassadeur aan Adveniat verbonden.

HEILIGDOM ONZE LIEVE
VROUW TER NOOD

HEILOO

Let op:
Gewijzigde
bezoek-
dagen

Tentoonstelling

JULIANA ZUSTERS

Zorg uit handen

Te bezoeken elke eerste en
derde zaterdag van de maand
tussen 10.00 - 12.00
en 14.30 - 17.00 uur

Het Julianaklooster
Hoogeweg 65, Heiloo

www.olvternood.nl

Achter de schermen bij het Bisdom Maand Journaal

Elke eerste zondag van de maand komt op Kathedraal TV en de bisdomwebsite het Bisdom Maand Journaal online. In iedere aflevering blikt Lizette Romijn vooruit op gebeurtenissen, die in de komende maand in het bisdom op de agenda staan. En dat scoort, zo blijkt: het programma wordt maandelijks honderden keren bekeken en gaat inmiddels het vierde seizoen in. Hoe wordt het gemaakt? En zou dit concept ook kunnen werken voor parochies en gemeenschappen? SamenKerk sprak met haar.

Lizette Romijn (36): “Het idee voor het Bisdom Maand Journaal ontstond tijdens de coronapandemie. Zeker in het

begin heerste er veel onzekerheid, ook onder gelovigen. Informatie en saamhorigheid zijn dan belangrijk. Het doel van dit journaal was daarom enerzijds om mensen te informeren over de situatie en besluiten, die werden genomen, en anderzijds om de verbinding te versterken. Door in beeld te brengen welke initiatieven er wel werden genomen, toonden we dat het kerkelijk leven ondanks de moeilijke tijd doorgang vond. Zo probeerden we met het Bisdom Maand Journaal vooral een hoopvolle boodschap te geven.”

Inmiddels zijn we drie jaar verder. Wat is nu de insteek van het Bisdom Maand Journaal? “De hoopvolle boodschap uitdragen is nog steeds doel van het programma, maar nu

wordt die gecommuniceerd door de rijkheid aan geloofsinitiatieven in ons bisdom te laten zien en daar achtergronden bij te geven. Het bisdom kent in de geloofspraktijk een grote verscheidenheid: er zijn honderden gemeenschappen, die allemaal vanuit hun eigen spiritualiteit of kleur ons geloof uitdragen. Die grote verscheidenheid is een kracht van de rooms-katholieke Kerk, maar alleen als het de verbinding niet in de weg staat. Daarom brengt het Bisdom Maand Journaal alle activiteiten en achtergrondverhalen in beeld. Of tenminste, proberen we dat te doen.”

En lukt dat? Romijn: “Er gebeurt veel en de tijd om een aflevering te maken is beperkt. Gelukkig krijg

ik hulp van collega's en van een editor. Deze laatste plakt alle geschoten beelden aan elkaar. Die geschoten beelden zijn natuurlijk de losse interviews, maar ook de opnames van mij, waarbij ik de onderwerpen inleid en toelicht, het intro en de tussenschermen, die een nieuw onderwerp aankondigen. In feite is elk Bisdom Maand Journaal een puzzel van losse beelden.”

Waar komen de onderwerpen vandaan? “Van mensen uit het bisdom. Ik vraag actief om onderwerpen, die ik kan bespreken. Als mensen contact opnemen met mij, zoek ik uit of hun verhaal past binnen de komende aflevering. Vaak verzorgen mensen zelf beelden (foto's) of een opname (met een mobiele

telefoon kun je heel veel). Of anders ga ik zelf langs - als dat lukt.”

Kunnen gemeenschappen het format ook gebruiken? “De kracht van het Bisdom Maand Journaal is dat op bisdomniveau wordt getoond wat er gebeurt. Getoonde initiatieven zijn nabij genoeg om herkenning te ervaren en tegelijkertijd met voldoende afstand om interessant te zijn. De overkoepelende entiteit voor de verbinding is het bisdom, met natuurlijk de bisschop als

De hoopvolle boodschap uitdragen is nog steeds doel van het programma

bekend gezicht. Ik denk dat binnen gemeenschappen de afstand en diversiteit te klein is om dit format te laten slagen. Daar zullen foto-/videoverslagen veel beter werken omdat die een beroep doen op de herinnering aan de gezamenlijke ervaring.”

Heb je nog andere tips? Romijn: “Maak beeldmateriaal van alles wat er in de parochie gebeurt. Foto's en video's hebben een verbindende werking, dus niet alleen om samen terug te kijken, maar ook om in de toekomst je activiteiten weer aan te kondigen; al dan niet in het Bisdom Maand Journaal.” ■

Kathedraal TV is het YouTube-kanaal van het bisdom:
www.kathedraal.tv
kathedraaltv@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Series Kathedraal TV

Op Kathedraal TV zijn diverse eerder uitgezonden series over diverse onderwerpen te bekijken. Naast de column van onze bisschop in *SamenKerk* onder meer:

Op zoek naar de waarheid met Thomas van Aquino

Zoeken naar de waarheid is ook wel een zoeken naar God, aldus Thomas van Aquino. Beginnend met vragen over theologie en wetenschap, of er een bewijs voor God is en of Hij een scheppende macht heeft, komt er langzaam ruimte voor de vraag of het nodig is om in God te geloven. De serie is geschikt voor mensen die het geloof aftasten, die willen nadenken over God en misschien zelfs wel kritisch zijn.

Kathedrale kunst

In zes afleveringen neemt Nanine van Smoorenburg de kijker mee door de kunst en architectuur van onze kathedraal. De verborgen schatten, maar ook de meest opvallende kunstwerken worden met een verfijnd oog getoond en besproken door Anique de Kruijf van Museum Catharijneconvent en de rondleiders van de kathedraal.

Marialezingen

Mgr. Jan Hendriks heeft zich gespecialiseerd in de rol van de H. Maagd Maria. In verschillende lezingen deelt hij zijn kennis en vertelt u alles over de moeder van Jezus. U kunt daar het best even goed voor gaan zitten. Verdiepend is het zeker!

Alles of iets - roadtrip

Charlotte Klooster maakte een roadtrip door het bisdom. Per trein, bus en te voet bezocht ze bijzondere plaatsen in haar eigen provincie en sprak ze jong en oud over het geloof. Ze stelde zichzelf daarbij de volgende vraag: ‘Wil ik Alles of wil ik iets?’

Q&A's - diverse thema's

Tijdens de coronapandemie was er een maandelijkse Q&A (Questions and answers, vragen en antwoorden - red.) te zien over diverse thema's en met verschillende gasten. De Q&A's gaan o.a. over de eucharistie, vrouwen in het celibaat, orgaandonatie en succesvol missionair zijn.

Ingrid Henkemans is erfgoed-specialist van Museum Catharijneconvent en inventariseert en adviseert de kerken van het Bisdom Haarlem-Amsterdam.

De kathedrale basiliek Sint Bavo

Een 125-jarige schoonheid in Haarlem

Parochies en kerken zijn erfgoed- en schatbewaarders. De gebouwen zijn in een bepaalde stijl opgetrokken. In iedere kerk zijn er kunstschatten: van een glas-in-loodraam tot een heiligenbeeld, van liturgische voorwerpen tot aan kunst met een grote K. SamenKerk opent voor u een klein kiertje van deze schatkamer.

T

er ere van het vijftigjarig jubileum van de kathedrale basiliek Sint Bavo in Haarlem publiceerde *De Maasbode* op 23 april 1948 een artikel over deze bisschopszetel. De journalist komt in dit artikel superlatieven tekort en zegt onder andere dat het “één der meest grootse bouwwerken van deze eeuw” is. Over het interieur zegt hij: “Als een koning Salomon bij de bouw van zijn tempel, hebben ook bouwheer en bouwmeester bij de stoffering van de Haarlemse kathedraal zich met de eerste kunstenaars des vaderlands laten omringen”.

Bouwgeschiedenis

Er is veel tijd nodig om een kathedraal te bouwen. Dit was al zo in de Middeleeuwen. Toen duurde het minstens honderd jaar voordat de bouw afgerond was. In dat licht bezien is de bouw van de nieuwe Sint-Bavokathedraal ‘snel’ gegaan. De kerk werd in drie bouwperiodes opgetrokken en architect Joseph Cuypers (1861-1949) stond aan het roer van dit grote project. Op een nog braakliggend terrein in de stad bouwde hij eerst het koor en de straalkapellen (1895-1898). Daarna volgden schip, transept en koepel (1902-1906). Tot slot werden de westtorens en portalen gebouwd (1927-1930).

Symboliek

Het gebouw zit vol met symboliek. Vooral mgr. Augustinus Callier (1849-1928) heeft een grote rol gespeeld

bij het uitdenken van de iconografie voor de kerk. Het hoogkoor is het centrum van de kerk en kan gezien worden als de zetel van de Heilige Geest. Om dit kracht bij te zetten liet Callier in de kooromgang de Haarlemse kunstenaar Jan Maas op de basementen van de steunpilaren wezens uithouwen die – geplet door de pilaar erboven – een zonde tegen de Heilige Geest moesten verbeelden. Als contrast/tegenhanger zijn op de kapitelen de vruchten van de Geest uitgehouwen.

Hoogkoor

De ramen van het hoogkoor bestaan uit zeven dubbele spitsboogvensters waarboven een rond venster. In het raam links wordt een gave van de Geest uitgebeeld en rechts een regel uit het Onze Vader. Het ronde venster geeft een van de zeven sacramenten weer.

Op het hoogaltaar staan een indrukwekkend altaarkruis en kandelaars, die Jan Brom (1860-1915) in 1898 voor de kerk ontwierp. Op de zijarmen van het kruis staan Maria en Johannes de Evangelist. Elke driezijdige voet van de kandelaars is versierd met drakenvoetjes. Het hoogaltaar is ontworpen door Friedrich Mengelberg (1871-1951).

De bisschopszetel links van het hoogaltaar is voorzien van een houten baldakijn. Aan de voorzijde is het bisschoppelijk wapen geplaatst tussen de H. Willibrord en de H. Wulfram. Op de achterzijde van de bisschopszetel, gemaakt door Mengelberg, krijgt de H. Bavo de tonsuur toegediend door de H. Amandus, die geassisteerd wordt door een klein afgebeelde diaken. Deze laatste houdt een schaalteje vast waarop een haarlok van de heilige ligt.

Mozaïeken

In de kerk zijn op verschillende plaatsen mozaïeken aangebracht. Hoog in de arcaden boven het hoogkoor zijn heiligen of belangrijke religieuze figuren ten voeten uit afgebeeld met daaronder een tekstband waarop hun naam staat.

De muren van de Sacramentskapel werden in 1926 door Lambert Lourijssen (1885-1950) gedecoreerd met vier engelen die de wacht houden bij het tabernakel

Op het hoogaltaar staan een indrukwekkend altaarkruis en kandelaars

waarin het Allerheiligste bewaard wordt. Jan Brom ontwierp het tabernakel tussen 1900 en 1902, dat eruit ziet als een vergulde reliekschrijn, versierd met email en halfedelsteen. Boven de deurtjes van het tabernakel plaatste hij een expositietroon voor de monstrans. Helemaal in de top is een toren te zien die het hemels Jeruzalem symboliseert.

Vrij recent, in 2016, ontwierp Gijs Frieling (1966) voor de zuidzijde van de kooromgang een mozaïek met het verhaal van de brandende braamstruik. Mozes is hierop zeer eigentijds afgebeeld in joggingbroek, T-shirt en sneakers en het haar opgestoken in een 'man bun'. Frieling's heeft ook een mozaïek gemaakt met de Goede Herder als onderwerp.

Ook na 125 jaar is er in de kathedraal veel schoonheid te ontdekken voor een ieder die zijn ogen goed de kost geeft!

Ingrid Henkemans

In de kathedraal zijn ook veel dieren aanwezig. Ze zijn niet altijd direct zichtbaar. Ga daarom zelf op tocht in de KoepelKathedraal.

Meneer Pastoor

In *Meneer Pastoor* wordt het leven en het werk van 84-jarige pastoor John van Oss

van Schimmert en Genhout vastgelegd midden in de coronapandemie en hoe de oude Limburgse priester het stokje doorgeeft aan twee jonge paters uit Indonesië.

The Shroud: Face to Face

De lijkwade van Turijn houdt mensen al eeuwen bezig. Betreft het een afdruk van de

gekruisigde Jezus? Is het het kleed waarin Jezus is begraven? Deze film behandelt het onderzoek naar de lijkwade als een 'cold case', een onopgeloste misdaadzaak. In 1988 concludeerden koolstofdateringstesten dat de Lijkwade van Turijn een zevenhonderd jaar oude vervalsing was. Vijfendertig jaar later komt de wetenschap echter tot een heel andere conclusie. Ondertussen leveren steeds geavanceerdere tests van het stuifmeel, de bloedvlekken en de perfecte driedimensionale beelden van het kleed steeds meer bewijs op dat de Lijkwade van Turijn in de eerste eeuw na Christus werd gemaakt door een "nucleaire gebeurtenis" die door de hedendaagse technologie niet kan worden herhaald.

Vanaf november te zien

De documentaire *Meneer Pastoor* (eerder dit jaar door de EO op de televisie uitgezonden) en de speelfilm *De man uit Rome* maken misschien kans op een Gouden Kalf, de Nederlandse filmprijs van het Nederlands Film Festival, dat eind september gehouden wordt. Twee producties met een katholiek thema. Dit najaar verschijnen meer 'katholieke' films in de bioscoop en bij streamingdiensten.

The Miracle Club

Drie vrouwen zien hun droom uitkomen als ze in hun parochie een reis naar Lourdes winnen. Het biedt Lily, Eileen en Dolly uit de wijk Ballygar bij Dublin een kans om er op uit te gaan, het leven te vieren, te genieten, nieuwe ervaringen en - in Lourdes - een kans op een genezing, een wonder. Voor vertrek voegt zich Chrissie bij het gezelschap, die in plaats van haar net overleden moeder meegaat. Chrissie gelooft het allemaal wel; haar deelname opent diepe wonden uit het verleden en het reisgezelschap wordt geconfronteerd met hun verleden en bittere waarheden.

Vanaf 12 oktober in de bioscoop

met de getraumatiseerde dorpsgemeenschap, die zich vastklampt aan de wonderen en toeloop van mensen.

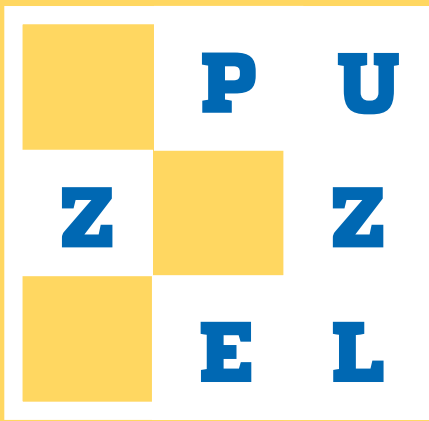

KRO-NCRV zendt naast het zondagse 'Geloofsgesprek' en de 'Eucharistieviering' (op NPO2) dit najaar een vervolg uit op de tv-serie van dit voorjaar over de Witte Zusters met een portret van de Witte Paters. Beiden waren missionarissen, die in onder meer in Afrika werkten.

In december op televisie een drieluik 'Francis in Lourdes' over het zogeheten 'Lourdesvirus' met sopraan Francis van Broekhuizen, die jaren als vrijwilliger naar Lourdes ging.

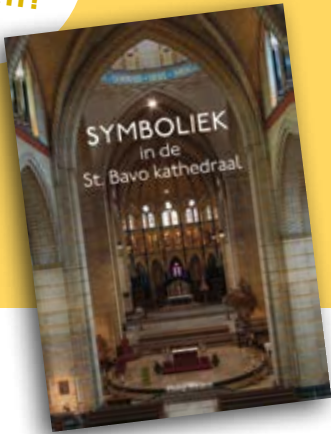
De man uit Rome

Om de echtheid van een wonder - een huilend Mariabeeld - te onderzoeken stuurt het Vaticaan padre Filippo naar een Limburgs dorpje. De sceptische priester botst hard

Doe mee en maak kans op een van de drie exemplaren van het nieuwe boek 'Symboliek in de St. Bavo kathedraal' over de kathedraal (zie pag. 9).

Wat kunt u winnen?

Oplossing puzzel SamenKerk nr. 4

De juiste oplossing van de zomerpuzzel was: **De Wereldjongerendagen in Lissabon: Heb jij je al aangemeld?** Niet iedereen stuurde de correcte oplossing in (door het woordje 'De' te vergeten). Uit de zeer vele, correcte, oplossingen zijn de volgende winnaars geloot. Gefeliciteerd!

- W. Bouwman-Huyg (Zwanenburg)
- J.A.M. Konincks (Zaandam)
- W. Dijkstra (Hoofddorp)
- G. Bosma (Badhoevedorp)
- K. Visser (Bovenkarspel)
- L. de Groot Duivendrecht)
- C. Bruins (Avenhorn)
- H.J.M. Goossens (Eemnes)
- H. Rijke (Hoofddorp)
- C.A.J. de Kort (Hoofddorp)

1		2	3	4	5		6
	SK	7				SK	
8	9	SK	10		SK	11	
12		13			14		
15				SK	16		
17		SK	18	19	SK	20	
	SK	21			22	SK	
23							

Horizontaal

- 1 Het huis van God staat niet laag in Groningen
- 7 Test de elite
- 8 Jongen van de krant
- 10 Het Spaanse jawoord
- 11 Lidwoord voor koffie
- 12 De antwoorden bij scheikunde
- 15 Titel die klinkt als een berusting
- 16 Komt voor bij een wee
- 17 Een klein kind roept een scheikundig element
- 18 Publieke arbeid
- 20 Is nog niet gereed
- 21 Klantvriendelijk
- 23 Riviera

Verticaal

- 1 Column van een vrouw
- 2 Waar chirurgen actief zijn, is het goed
- 3 Dan ben je ver gekomen
- 4 Been van vissen?
- 5 Daar in de ziekenhuisserie
- 6 Dit huisdier heeft toch ook wel eens een andere voornaam?
- 9 In de VU is dit al eerder gezien
- 11 Tiende
- 13 Korte rivier
- 14 Dom geluid
- 19 Bevestigende bron
- 21 Staat met Kerst op stal
- 22 Geen voorwoord

Stuur uw oplossing (met vermelding van naam en adres) vóór 15 oktober 2023 naar: **Redactie SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem.**
Of mail naar: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

September 2023

9 – 10 september Open Monumentendag

10 september Ziekenzondag

12 september 25e sterfdag mgr. Henny Bomers (bisschop van Haarlem van 1983 tot 1998)

14 september 500^e sterfdag (Nederlandse) paus Adrianus VI (1522-1523)

23 – 27 september Lezersreis SamenKerk naar Vierzehnheiligen
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/noodhelpers
Zie pag. 28 en 40

24 september Werelddag van de migranten en vluchtelingen

30 september 125-jarig jubileum H. Bavokathedraal: feest voor het hele bisdom. Zie pag. 6 en 15

Oktober 2023

1 oktober 125-jarig jubileum H. Bavokathedraal: plechtige hoogmis met de bisschoppen en kapittels van de bisdommen Gent (België) en Haarlem-Amsterdam
Zie pag. 6

3 oktober Gedachtenis H. Bavo, patroon van het bisdom

7-8 oktober Wereldmissiedag van de kinderen (deurcollecte) | www.missio.nl

21-22 oktober Missiezondag (deurcollecte)
www.missio.nl | zie pag. 22

T/m 25 oktober 'Ode aan de natuur' (7 kunstwerken over de 7 scheppingsdagen, Genesis 1, in het park van het heiligdom O.L.V. ter Noord (gratis te bezichtigen)
www.olvternood.nl

Paus Franciscus heeft op 10 augustus mgr. H.M.G. Smeets vanwege zijn gezondheids-situatie ontslag verleend als Bisschop van Roermond. De zetel is nu vacant.

Kom, volg Mij, ik zal je visser van mensen maken.
(vgl. Mt. 4:19)

Denk je erover om priester te worden?
Ontdek het op willibrordseminarie.nl of kom eens langs!

Hoogeweg 65, Heiloo
T 072 505 1288

Josué Mejía Sánchez
seminarist

Grootseminarie St. Willibrord
Bisdom Haarlem-Amsterdam

Wilt u de priesteropleiding steunen?
NL64 INGB 000 000 5464 t.n.v. Het Grootseminarie

BEELDVERHAAL KOEPELKATHEDRAAL

In oktober 2023 vieren we dat de KoepelKathedraal Nieuwe Sint Bavo in Haarlem 125 jaar bestaat. Al 125 jaar is het een centrum van geloof, hoop, liefde, muziek en cultuur voor de kerk in Noord-Holland en de stad Haarlem.

De KoepelKathedraal is van ons allemaal, en daarom zijn wij op zoek naar foto's, tekeningen, schilderijen en verhalen die passen in het thema '125 jaar KoepelKathedraal'. Heb jij zelf ook een verhaal? Een mooie herinnering, een leuke anekdote of iets anders over de KoepelKathedraal en jouzelf? Laat het ons weten!

Elk verhaal is waardevol. Maar ook die foto uit dat oude fotoboek, dat schilderij van jouw (groot)ouders of dat je misschien zelf wel gemaakt hebt. Deel jouw ervaring met dit unieke gebouw met ons.

Van de foto's, kunstwerken en verhalen maken we een tentoonstelling die van oktober t/m december 2023 te zien zal zijn in de kathedraal. Zo wordt jouw ervaring onderdeel van de geschiedenis van de KoepelKathedraal!

Meedoen?

Mail voor 20 september 2023 naar expo@koepelkathedraal.nl

- Één foto: (ingescande) foto met begeleidende tekst van maximaal 100 woorden of;
- Één kunstwerk: een foto van het kunstwerk met titel en afmetingen of;
- Één verhaal: Word-bestand met maximaal 400 woorden.

www.koepelkathedraal.nl

Er zijn nog enkele plaatsen vrij. Ga mee op deze unieke reis.

Lezersreis naar

Vierzehnheiligen

Ga mee met een vijfdaagse lezersreis van 23-27 september naar Vierzehnheiligen, het bedevaartsoord in Duitsland gewijd aan de Veertien Noodhelpers. We bezoeken op de heenreis het graf van Sint Bonifatius (Fulda) en op de terugreis Mariaoord Kevelaer. Op zondag zijn we (de hele dag) in het heiligdom en op maandag en dinsdag bezoeken we de steden Coburg en Bamberg en omgeving.

Deelname aan deze lezersreis (touringcar, hotelovernachting half pension, diner op heen- en terugreis, lunch op zondag, reisprogramma, pastorale- en reisbegeleiding) kost € 550,00 (per persoon/tweepersoonskamer) en een éénpersoonskamertoeslag bedraagt € 50,00.

Scan voor het reisprogramma en voor deelname. Mailt u naar:
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
(met vermelding: lezersreis)

Voor vragen kunt u contact opnemen met
Dea Broersen: 06 2502 1417
Eric van Teijlingen: 06 1371 6464